

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 95 - Zagreb, 20. prosinca 2014. godine

Zagreb

Josipović: Antifašizam i Domovinski rat temeljsu hrvatske države

Predsjedništvo SABA RH

**Nužno
očuvanje
i njegovanje
antifašističkih
vrijednosti**

Obljetnice

**NAJSVJETLIJE
STRANICE
DALMATINSKE
POVIJESTI**

Istraživanje

Politički režim Titove Jugoslavije nije bio totalitaran

Dubrovnik

**KOME SLUŽI NAZIV
»HRVATSKA
DOMOVINSKA
VOJSKA«?**

Josipović:

Antifašizam i Domovinski rat temelji su hrvatske države

Josipović se u Maksimiru družio s građanima, a novinari su ga pitali za komentar programa koji je predstavio njegov protukandidat na predsjedničkim izborima Milan Kučundžić, koji navodi da u preambuli Ustava više nema potrebe pozivati se na izvorišne osnove iz daljnje prošlosti, među njima i na ZAVNOH, te da je temelj državnosti Domovinski rat

"Ne bih se upuštao u komentar njegova programa, to je njegova stvar, reći ću samo da je Domovinski rat i danas u Ustavu. Prema tome ništa on to novoga neće unijeti, a kad je riječ o antifašizmu - to je naša tekovina, povjesna tekovina hrvatske države i ona će zauvijek ostati u Ustavu, jednako tako kao i Domovinski rat koji je temelj, neposredni temelj naše državnosti", rekao je Josipović novinarima.

"Naš dosadašnji Ustav bio je dobar i u tranzicijskim vremenima ispunio je svoju svrhu, ali ulaskom u EU ulazimo u posttranzicijsko vrijeme, s novim očekivanjima građana za više domokracije, funkcionalnijom državom i naravno boljim gospodarstvom", rekao je Josipović.

U ustavnim promjenama, koje su temelj njegovog predizbornog programa za novi mandat na Pantovčaku, predlaže da građani mogu inicirati raspravu o nekom pitanju u Hrvatskome saboru, ako prikupe deset tisuća potpisa, pa je novinare za-

Josipović u druženju s građanima u Zagrebu

nimalo može li to na neki način vratiti povjerenje građana u instituciju Sabora. Josipović je uvjeren u to da će doći do jačanja povjerenja građana u Sabor, te tvrdi kako bi građani temeljem te odredbe mogli neposrednije sudjelovati u donošenju političkih odluka.

"Dakle, temeljem te inicijative građani bi bilo koju temu mogli staviti pred Sabor, ali naravno Sabor bi odlučio o tome ono što misli da je najbolje", rekao je.

Dodaje da postoje i primjedbe kako bi se time opteretio Sabor te odgovara: "Pa neka ga optereti. Sabor je tu da odgovara na inicijative građana i da vodi politiku, donosi zakone, ali u konačnici mislim da će takva ini-

cijativa, jačajući povjerenje u Sabor, možda i olakšati Saboru da izgradi jednu dobру konzistentnu politiku i da odgovara na ono što građani žele da se raspravi", kazao je.

Objašnjavajući svoj prijedlog izbornog sustava za parlamentarne izbore, Josipović ponavlja da među građanima postoji želja za snažnjim utjecajem na političke odluke i na izbor zastupnika.

"Zato predlažem model koji je mješovite naravi - da se pola Sabora bira imenom i prezimenom, među osobama koje se sa ili bez podrške stranaka javljaju u izbornim jedinicama, a druga polovica da se bira sa stranačkih lista, uz preferencijalno glasanje", naveo je Josipović.

**Savez antifašističkih boraca i antifašista
Republike Hrvatske i uredništvo »Glasa« žele
Vama i Vašim obiteljima sretan Božić i uspješnu
novu 2015. godinu**

Slike na prvoj stranici: Predsjedništvo SABA RH / Dubrovnik - sedamdeseta obljetnica oslobođenja Dalmacije

Izdavač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, Savez društava »Josip Broz Tito« Hrvatske, Savez ratnih i vojnih invalida Hrvatske i SUH - Podružnica vojnih umirovljenika, 10000 Zagreb, Pavla Hatza 16. Telefoni: (01) 48 39 996 i 48 39 998, fax: (01) 48 40 826, <http://www.sabh.hr>, e-mail: sabh@sabh.hr - Žiro račun: 2360000-1101546344 (Zagrebačka banka). OIB: 78328494160. Savjet: Tomislav Badovinac, Milivoj Boroša, Branko Dubravica, Ivan Fumić, Juraj Hrženjak, Šime Mudrović i Eduard Vostrel. Uredništvo: Katica Sedmak (glavna urednica), Bojan Miroslavljev, Savan Tomašević, Antun Zibar, Zvonko Petrinjak (grafički urednik), e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Glas antifašista se tiska uz potporu Ministarstva branitelja.

NUŽNO OČUVANJE I NJEGOVANJE ANTIFAŠISTIČKIH VRIJEDNOSTI

•Odgovorniji pristup u svakodnevnoj praksi u provedbi programskih ciljeva i zadataka imperativ je djelovanja u narednom razdoblju. Nužan je i učinkovitiji angažman svih članova u udrugama, a ne samo dijagnosticiranje stanja, već valja raditi efikasnije na dalnjem očuvanju i promicanju izvornih antifašističkih vrijednosti, rečeno je na sjednici Predsjedništva SABA RH

Tko o čemu – mi o Statutu. Reagirajući na predloženi dnevni red sjednice Predsjedništva SABA RH, **Nikola Opačić** je zatražio uvrštenje „pitanja izmjena i dopune Statuta“. Podsjećamo: novi Statut usvojen je na izbornoj Skupštini. U međuvremenu bilo je dodatnih tumačenja oko primjene njegovih odredbi. Na prošoj sjednici Predsjedništva imenovan je Odbor za statut i poslovnik, a formirana je i komisija koja je trebala razmotriti sve pristigle opaske i s prijedlozima određenih izmjena i dopuna Statuta očitovati se na ovoj sjednici. To je izostalo. Kasnije je zaključeno da imenovana komisija „uskladi i utanači u svim detaljima“, konačnu verziju Statuta i predoči je na narednoj sjednici Predsjedništva.

Predsjednik SABA RH **Franjo Habulin** informirao je skup o ostvarivanju zadataka od prošle sjednice Predsjedništva, najavivši efikasniju i odlučniju aktivnost, stvaranjem uvjeta da se uočeni problemi konačno rješavaju. Na svim razinama organiziranja bitno je promijeniti vlastiti način rada, poručio je, Habulin.

Susreti s državnim dužnosnicima

Realizirane su brojne aktivnosti u kojima je SABA RH bio organizator ili suorganizator. Spominjemo samo neke od njih: Ljetna škola mira u Savudriji, komemorativni skupovi u Jadovnom, Kerestincu, Banskom Grabovcu, Srbu; obilježavanje obljetnica oslobođenja Požege, logora Kampor, 70. godišnjice od dolaska Tita i saveznika na Vis, te početka oslobođanja Dalmacije, doноšenja Pazinskih odluka, Šemovečke bitke i oslobođenja Ludbrega, oslobođenja Beograda, Makarskog primorja, Trogira, Zadra, okupacije Vukovara, Batinske bitke i oslobođenja Baranje, Desanta na Dunavu, oslobođenja Dalmacije; sudjelovanje u Koloni sjećanja u Gradu heroju, na obilježavanju Me-

snimio: Z. Petrinjak

dunarodnog dana borbe protiv fašizma u Vukovaru i Zagrebu, prosvjeda povodom Međunarodnog dana ljudskih prava u Glini...

Među aktivnostima su i sastanci izaslanstva SABA RH s Vedranom Mornarom, ministrom znanosti, obrazovanja i sporta. Također i susret s premijerom Zoranom Milanovićem. Pritom je premjeru posebice skrenuta pažnja na manjkavosti u Zakonu o udrugama (u članku 32, stavku 4, gdje se nabrajaju ciljevi za koje se zalažu udruge, a nisu navedene vrijednosti antifašističke borbe). Naši zahtjevi i prijedlozi naišli su na puno razumjevanje i potporu predsjednika Vlade Zorana Milanovića.

Izostanak samokritičnosti

Josip Milat izrazio je nezadovoljstvo jer u izvješću Predsjedništva nije rečeno o radu odbora, financijskom poslovanju, aktivnostima oko izmjeđene Statuta, apel za obraćanje javnosti SABA RH nije upućen, izostala je informacija o zajedničkom djelovanju i

koordinaciji s Antifašističkom ligom Hrvatske...

Mladen Krivec (inače predsjednik Nadzornog odbora) ponovio je svoje stajalište s prošle sjednice Predsjedništva za donošenje Pravilnika o autorskim honorarima. Zbog alkavosti u vođenju poslovnih knjiga – financijski pokazatelji iz prošle godine nisu najvjerodstojniji. Predložio je da se od početka naredne godine ti poslovi povjere ovlaštenom knjigovodstvenom servisu. Također, založio se da svaka isplata s računa SABA RH mora biti odobrena od strane Predsjedništva. **Marinko Vlašić** podržao je prijedlog oko usvajanja Pravilnika o autorskim honorarima. Kazao je da Odbor za izdavačku djelatnost raspravlja o pravilniku, te se njegovi prijedlozi mogu inkoponirati u buduća rješenja.

Branko Goršeta upozorio je na izostanak analitičnosti i (samo)kritičnosti u izlaganjima pojedinih sudionika u raspravi. „Kako je tko izvršio zadatak“ – na takav način treba razgovarati, dodajući da je „dosta prigodničastva“ u radu, nužno je pomlađivanje i omasovljjenje naših udruga.

Bilo je riječi i o ignoriranju nekih

medija u praćenju aktivnosti i djelovanju u našim udrugama, falsificiranjima povijesnih istina i neprimjerenim atacima na antifašističke vrijednosti od strane pojedinih novinara. **Tomislav Ravnić** prozvao je dvojicu novinara koji u jednom dnevnom listu pišu krajnje negativno i omalovažavaju rad antifašističkih udruga. „Ne smijemo šutjeti“, poručio je.

Predsjedništvo SABA RH često priopćenjem reagira na neprimjerne istupe nekih novinara i izražava nezadovoljstvo zbog medijske šutnje o važnim događajima u organizaciji antifašista. Valjalo bi i na razini zajednica udruga reagirati na ovakve pojave. Znano je, da primjerice, „Glas Istre“ kontinuirano i kvalitetno prati zbijanja i djelovanje antifašističkih udruga, poglavito u Istarskoj županiji, kao i neki portali iz te regije i lokalne radio-postaje. **Branko Dolenc** zadowoljan je s prisutnošću antifašističke problematike u medijima na području Koprivničko-križevačke županije. Naveo je primjer iscrpnog izvješća u tisku o 70. obljetnici osnutka brigade „Mihovila Pavleka Miškine“ obilježene nedavno u Đurđevcu.

Sve vidljiviji na internetu

Drago Pilsel je, među ostalim, konstatirao „kako se vama Glas antifašista možda svida – no, mora biti moderniji“. (Nije rekao što pod pojmom „moderno“ misli). U izvještaju kojeg su na ruke dobili svi članovi Predsjedništva, kaže se, kako „Glas antifašista“ sadržajno i dalje treba unapredijevati širenjem mreže suradnika iz udruga i zajednica udruga, u čemu su već postignuti zavidni rezultati. Potrebno je zadržati postojeći kvalitetu lista kao glasila antifašista, poglavito razvijati suradnju s članovima Savjeta SABA RH radi objavljanja stručnih priloga o antifašizmu danas, te objektivnog prikazivanja povijesnih činjenica. Na web stranici SABA RH posjetitelji mogu pročitati i „Glas antifašista“. U odnosu na prošlogodišnji izvještaj, čitanost „Glasa“ preko interneta povećana je za 83%!

Možda se „Glas“ ne svida baš svima, ali je poznato da je „Glas antifašista“ pobudio interes i u drugim zemljama EU te postao i predmetom doktorske disertacije jedne njemačke znanstvenice iz Berlina, podsjetio je

tajnik **Miroslav Kirinčić** i dodao da će uskoro biti digitalizirani i preostali (prvi) brojevi Glasa. Dostupnost naših publikacija (u odnosu na nakladu tiskanih izdanja) povećana je preko interneta za 69%, nastavio je Kirinčić. Na web stranici se svakodnevno izmjenjuju novi sadržaji (vijesti, reagiranja, priopćenja), uvedena je i rubrika „Dogodilo se na današnji dan“ s kalendarom događaja. Na godišnjoj razini naše objave prati nekoliko desetaka tisuća osoba, godišnji rast posjetitelja web stranice iznosi 30%, godišnji rast broja fanova na facebooku je gotovo utrostručen. U odnosu na prošlu godinu, SABA RH je više nego ikad vidljiv na internetu.

I biblioteka SABA RH u okviru Dokumentacijskog centra antifašizma je sve bogatija knjigama. Do danas su u kompjuterski program unesene 4.173 knjige, pretežito tematike iz Narodnooslobodilačke borbe, koje su se do tada nalazile u vlažnom podrumu, a stalno pristižu nove knjige. U 2014. godini biblioteka je obogaćena donacijama članova i građana s oko 900 knjiga. Tu je i fototeka sa preko 3.000 fotografija razvrstanih u 24 albuma. U sklopu izdavačke djelatnosti izdano je više knjiga i publikacija – sve su financirane sredstvima osiguranim preko natječaja (Ministarstvo branitelja, Hrvatski Sabor i Grad Zagreb). Upriljene su i četiri izložbe. Izložbu „Partizani kakve do sada niste vidjeli“ ukupno je pogledalo oko 12 tisuća osoba (preko Internet stranice 9.700 ljudi), a katalog izložbe preuzet je čak 4.380 puta. Izložba je osim u Zagrebu bila postavljena u Splitu, Korčuli, Šećrovcu i Dubrovniku.

Podsetio je da je ove godine održana i prva Ljetna škola mira pa su svi ti uspješni programi predviđeni za prijavu na natječaje za 2015.g za financiranje sredstvima Ministarstva branitelja, Hrvatskog sabora, Grada,...

Obilježavanje „okruglih“ obljetnica

Predsjedništvo je raspravljalo o obilježavanju događaja iz NOB-a tijekom 2015. godine u kojima je SABA RH organizator ili suorganizator koji bi se trebali naći u Programu za 2015.g. Spominjemo događaje vezane za tzv. „okrugle obljetnice“ koji su predloženi, a odluka će biti donijeta do naredne sjednice Predsjedništva.

Riječ je o obilježavanju 70. obljetnice stradanja partizanskih boraca 10. dalmatinske NOVJ brigade od „bijele smrti“, u području Suhopolja između Knina i Kijeva 28/29. siječnja 1945. godine na maršu od Srba do Sinja. Iz Splitsko-dalmatinske županije je i prijedlog o obilježavanju 70. obljetnice oslobađanja zapadne Hercegovine – Širokog bijega i Mostara („Mostarska operacija“), iz sredine veljače 1945. godine s najvećim brojem divizija 8. dalmatinskog udarnog korpusa i dijelova 29. hercegovačke divizije. Također i obilježavanje formiranja 4. armije JA i završne operacije oslobađanja zemlje (Like, zapadne Bosne, Hrvatskog primorja s otocima, Istre i Trsta).

U kalendaru događaja koji će se primjereno obilježiti je i komemorativna svečanost u povodu 70. godišnjice probaja logoraša iz logora Jasenovac; obilježavanje 70. obljetnice osnivanja Prve vlade federalne Hrvatske (14. travnja 1945.) u Splitu na izvanrednom zasjedanju ZAVNOH-a; obilježavanje 70. obljetnice oslobođenja Vukovara i probaja Srijemskog fronta; 70. obljetnice oslobođenja Međimurja od madarske fašističke okupacije; 70. obljetnice Dana pobjede nad fašizmom, dana Europe i oslobođenja Zagreba; komemorativna manifestacija DUDIK 2015; obilježavanje 70. obljetnice oslobođenja Hrvatskog zagorja. Dakako, Dan antifašističke borbe Hrvatske – 22. lipnja u šumi Brezovica kod spomenika 1. sisačkom partizanskom odredu bit će posebno obilježen.

Program je potrebno što prije kompletirati te su zajednice udruga, koje to još nisu učinile, pozvane da dostave svoje prijedloge, jer se na temelju Programa prijavljuju i pojedini projekti za financiranje sredstvima Ministarstva branitelja, Hrvatskog sabora, Grada ...

U raspravi su sudjelovali **Ivan Fumić, Krešimir Sršen, Rade Jovičić, Kata Holjevac, Lazo Đokić, Katica Sedmak, Petar Raić, Milovan Bojčetić, Dinko Tamarut, Mario Šimunković, Đuro Kalanja i Stjepan Gomerčić**. Za novog predsjednika Odbora za njegovanje i razvijanje tradicija NOB-a izabran je **Damir Jašarević**, njezin dosadašnji član. Naredna sjednica Predsjedništva, kako je najavljen – održat će se krajem siječnja 2015. godine.

R. I.

NAJSVJETLIJE STRANICE DALMATINSKE POVIJESTI

◆Svečanim skupom u prigodnom dekoru gotovo posve ispunjene kongresne dvorane dubrovačkog hotela „Valamar Lacroma“, 13. prosinca je obilježena sedamdeseta obljetnica oslobođenja Dalmacije od fašističkih okupatora u Drugom svjetskom ratu i sedamdeset prva obljetnica formiranja Osmog dalmatinskog korpusa NOVJ

Uz prisustvovanje više od petsto posjetitelja, antifašističkih boraca i antifašista iz svih dalmatinskih županja, zemlje i inozemstva, a kojega je, pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića, organizirala ZUABA Dubrovačko-neretvanske županije, prisustvovali su: **Ivo Margaretić**, predsjednik Skupštine Dubrovačko-neretvanske županije, **dr. Andro Vlahušić**, gradonačelnik Dubrovnika, delegacije SABA RH s predsjednikom **Franjom Habulinom**, Saveza društava J.B. Tito Hrvatske s predsjednikom **Jovom Vejnovićem**, SABNOR BiH s predsjednikom **dr. Bakirom Nakšem**, SUBNORA Crne Gore s potpredsjednikom **dr. Ljubomirom Sekulićem**, Stalnog foruma partizana, antifašista i povijesnih instituta gradova i regija jadransko – jonskih obala sa sjedištem u Anconi, s predsjednikom **Leonardom Animalijem**, predstavnici vjerskih zajednica i antifašisti iz Sarajeva, Podgorice, Tivta, Kotora, Zadra, Šibenika, Splita, Trogira, Sinja, Makarske te brojnih mješta u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Skup je započeo zvucima fanfara, stihovima Gundulićeve „Himne slobodi“ i državnom himnom „Lijepa naša“, a poslije pozdrava uzvanicima, antifašističkim borcima i antifašistima, minutom šutnje odana je počast poginulim borcima NOR-a i braniteljima Hrvatske. Prigodno je govorio domaćin skupa **Branko Grošeta**, predsjednik Zajednice UABA Dubrovačko-Neretvanske županije. Danas ponosna i nikad pokorena Dalmacija slavi i obilježava dva značajna događaja iz naše slavne prošlosti koja su neraskidivo povezana u ispisivanju najsvjetlijih tradicija Dalmacije i dalmatinskog čovjeka. Nezamislivo je govoriti i obilježavati oslobođenje Dalmacije, bez sjećanja na doprinos koji je Osmi dalmatinski korpus dao u završnim operacijama za njezino oslobođenje – rekao je Grošeta i podsjetio na odlučnost naroda da se bori za slobodu. U svibnju 1941. Ante Pavelić, poglavnik zločinačke i izdajničke NDH potpisuje s Mussolinijem sramne Rimske sporazume i poklanja Italiji dijelove Hrvatske i Dalmacije. Po dolasku na anektirana i okupirana po-

dručja Dalmacije talijanski okupatori provode fašizaciju, potire se sve hrvatsko, otvaraju zatvori, osnivaju koncentracioni logori. U četverogodišnjoj teškoj i neravnopravnoj borbi, uz velika stradanja, žrtve i odricanja, pod Titovim vodstvom i vizionarskom porukom „Tuđe nećemo, svoje ne damo“, Dalmacija je oslobođena u prosincu 1944. kao prva slobodna hrvatska regija, dok je rat bjesnio u ostalim krajevima zemlje i diljem Europe.

U oslobođenju svoje rodne grude svakako je snažno utisnuto ime Osmog dalmatinskog korpusa NOVJ, vojne formacije hrabrih dalmatinskih boraca, antifašista, koja je Dalmaciji donijela slobodu, vratila anektirana i okupirana područja i poklonjene dijelove zemlje. Osmi korpus ispisao je najsvjetlige stranice dalmatinske povijesti.

Nakon što smo se podsjetili ovog dijela naše slavne prošlosti, dužnost nam je reći i kako se danas društvena zajednica odnosi prema toj baštini. I pored pozitivnih pomaka, nismo zadovoljni odnosom prema hrvatskom antifašizmu, NOB-u i njezinim sudionicima. Neprihvatljivo je da u našoj državi koja se Ustavno zasniva na antifašizmu, nasuprotni zločinačkoj „NDH“, u praksi umjesto istinskog, imamo izborni, virtualni, folklorni i prigodničarski antifašizam. Kako drukčije protumačiti činjenicu da je Hrvatski sabor još 2005.g. donio Deklaraciju o antifašizmu, koja je još uvijek samo mrtvo slovo na papiru... Posebno su opasni i smišljeni kontinuirani pokušaji svodenja antifašizma u okvire NOB-a i Drugog svjetskog rata, kako bi se neutralizirao njegov sadržaj i vrijednosti koje u sebi trajno nosi. Cilj je dovesti u pitanje opravdanost postojanja i udrugica antifašista danas. Osobito su snažne manipulacije pojmom „komunistički zločini“. S ovog skupa ponovit ćemo još jednom: osuđujemo sve zločine, uključujući i one koji su počinjeni od strane pripadnika NOVJ, koji su vjero-dostojno istraženi, znanstveno i stručno utvrđeni i verificirani...

U neprimjerjenim atacima na antifašizam i NOB, nažlost, značajnu ulogu ima Katolička crkva. Jedan broj biskupa

ne bira sredstva da bi se obračunavao s hrvatskim antifašizmom i bivšim sistemom. Nekima nije strano ni veličanje „NDH“. Gospodi biskupima poruka: „Financirajte svoje aktivnosti iz poreza vjernika, bavite se misijom koja vam je namijenjena, plaćajte porez za svoje djelatnosti i ostavite se dnevne politike. Drugi svjetski rat je davno završio i njegov je ishod dobro poznat.“

Pitamo se kada će prestati napadi stranaka koje su Hrvatsku opljačkale, uništile gospodarstvo, pretvorile nas u sluge stranog kapitala i dovele do dužničkog ropstva? Stalno se obračunavaju s hrvatskim antifašizmom i „zločinima komunizma“. Vlastite zločine, propuste i nepravdu prema svom narodu žele zamagliti obračunom s prošlošću. Zato bez obzira na sve probleme s kojima se suočavamo, nećemo posustati. Prijetnje nas neće zastrašiti – rekao je uz ostalo Grošeta.

Svečanom skupu se obratio i dubrovački gradonačelnik **dr Andro Vlahušić**. Podsetivši na dubrovačke slobodarske tradicije i poveznice s antifašizmom kroz NOB i obranu Dubrovnika od agresije iz prošlih devedesetih, istaknuo je da se značajnih datuma i događaja iz naše povijesti valja dostojno sjećati, ali da bolje budućnosti nema i ne može biti bez daljnog i boljeg razvoja gospodarstva u svakoj sredini. Prigodno se skupu obratio i **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH, a na video zidu prikazano je i prigodno obraćanje **dr. Ive Josipovića**, predsjednika Republike Hrvatske, pokrovitelja skupa.

Uz voditelje Radio Dubrovnika Francescu Vlašić i pjesnika Mata Jerinića, u prigodnom programu nastupili su Limena glazba iz Smokvice, Mješovita klapa Folklornog društva „Kumpanija“ iz Vele Luke, konavoski trubadur Antun Toto Rilović, Folklorni ansambl „Lindo“, dramski umjetnici Izmira Brautović i Edi Jertec, a uz klavirsku pratnju profesorice Helene Tomašković, nastupile su male balerine Umjetničke škole Luke Sorkočevića, te učenica III. razreda Umjetničke škole Luke Sorkočevića, mezzosopranistica Laura Hladilo.

Krešimir Ladik

OBLJETNICA BITKE KOD KUĆIBREGA

Desnica nameće mišljenje da je komunizam zločin

♦Mesić je oštro upozorio da profašistička krajnja desnica u Hrvatskoj pokušava uvesti reviziju povijesnih činjenica, a pred tim pokušajima ponekad poklekne i »nedovoljno odlučna politika vladajuće garniture koja kao da ne zna što bi s antifašizmom, kao da ga se srami, jer joj je desnica nametnula svoje mišljenje da je komunizam zločin«

Masovnim zborom hrvatskih, slovenskih i talijanskih antifašista, njihovih simpatizera i sljedbenika, 9. studenog je u Kućibregu, mjestu na samoj hrvatsko-slovenskoj granici, obilježena 70. obljetnica bitke združenih partizanskih snaga - Druge brigade 43. istarske divizije, brigade tršćanskih partizana »Garibaldi«, i partizanskih jedinica Komande mesta Koper protiv okupatorske njemačke vojske. Bitka je zapravo vođena 3. i 4. studenog 1944. godine, ali je kao dan njezina ovogodišnjeg obilježavanja odabran 9. studeni koji se u spomen na zloglasnu »Kristalnu noć« u svijetu obilježava kao Svjetski dan borbe protiv fašizma i antisemitizma. U tom duhu protekla je i većina izlaganja čak osmorice govornika iz Hrvatske, Slovenije i Italije.

Prvi je uzvanicima dobrodošlicu poželio bujski gradonačelnik **Edi Andreasić**, podsjetivši da se ovakve komemoracije održavaju od 1959. kada je narod Bujštine i Koparštine zajedno podigao spomenik partizanima poginulim kod Kućibrega, naglasivši da je osnovna svrha ovih skupova isticati slogu dvaju naroda, ali i zajednički bunt protiv rastućeg desničarstva. Gradonačelnik talijanske Muggie **Nerio Nesladek** istaknuo je kako duh kod Kućibrega poginulih hrvatskih, talijanskih i slovenskih partizana i danas živi gdjegod u svijetu još traje borba za mir i demokraciju, a gradonačelnik slovenske Izole **Igor Kolenc** podsjetio je kako pouka NOB-a treba biti da se narodi trebaju udruživati zbog zajedničke dobrobiti i braniti vrednote suživota i solidarnosti.

Predsjednik udruge talijanskih antifašista (ANPI) za regiju Furlaniju **Elvio Ruffino** ukazao je na činjenicu da je talijanskim partizanima zajednička borba protiv fašizma i nacizma zajedno s hrvatskim i talijanskim suborcima značila i borbu za novu demokratsku Italiju, a istarski župan **Valter Flego** je Kućibreg

nazvao »mjestom trajne memorije bratske convivenze i antifašističke fratellanze«. Flego je također rekao da je antifašizam ugrađen u temelje nove Europe i

komunizam zločin«. O tome je Mesić zaključio: »Komunizam i socijalizam nisu fizički likvidirali ljude na osnovu rasne i nacionalne pripadnosti, a fašizam jest, i to će uporno ponavljati dokle god sam živ, i nikakva diploma nikome ne daje za pravo da mladima govori kako su fašizam i komunizam isto«.

Mesić smatra da je u današnjoj Hrvatskoj »nasušna potreba braniti antifašizam, to je imperativ za svakoga kome je stalo do ove zemlje i do istinskog suživota njениh građana«, te upozorava kako negatori antifašizma žele »preduhititi demokratske izbore« indoktrinirajući prije svega mlade da izbore neće biti slobodni, ali je pružio da se izbore ne mogu dobiti »ni na ulici ni s olta-

ra«. Na kraju je poželio da dogodine u istoj atmosferi, kakvu je zatekao na skupu na Kućibregu »cijela Hrvatska obilježi obljetnicu pobjede u Drugom svjetskom ratu«.

Posljednji govornik bio je izaslanik predsjednika Republike Hrvatske, brigadir **Dario Matika**, koji je rekao da stoji s ponosom pred pobjednicima u Drugom svjetskom ratu, odnosno pred borcima koji su pobijedili najveće zlo u 20. stoljeću, i prenio poruku predsjednika dr. Ive Josipovića da je "siguran da Hrvatska nikada neće zaboraviti antifašizam, koji stoji i u njenom Ustavu, kao što nikada neće zaboraviti Domovinski rat", te da je trajna obaveza voditi brigu o borcima, ali i čuvati istinu o povijesnim događajima.

Devet delegacija gradova i općina te antifašističkih organizacija iz Hrvatske, Slovenije i Italije položilo je vijence na spomenik poginulim partizanima u Kućibregu, a program ovog komemorativnog skupa uljepšali su svojim nastupima pjevački zborovi Corona iz Umaga i Lavanda iz Novigrada, Puhački orkestar mladih Zajednice Talijana Buje, te učenici recitatori iz Muggie, Optlja, Buja i Izole.

A.H.

Masovni zbor hrvatskih, slovenskih i talijanskih antifašista u Kućibregu

demokratske Hrvatske, te da se Istri kao zavičaju i Hrvatskoj kao domovini najbolje može pomoći zalaganjem za njenu dalju demokratizaciju i decentralizaciju na temeljima antifašizma.

Slovenski ministar obrane **Janko Verner** je zajedništvo hrvatskih, slovenskih i talijanskih partizana u bitci kod Kućibrega usporedio s današnjim zajedništvom triju država u Europskoj uniji i u NATO savezu, te zaključio: »Kako danas živimo u miru i naše razlike nisu rizici za mir, uspješno razvijamo mirnodopsku suradnju u zaštiti i spašavanju«.

Najtoplje je pozdravljen govor bivšeg hrvatskog predsjednika **Stjepana Mesića**, koji je na početku svog govora ustvrdio: »Istra se primjetno izdvaja od drugih dijelova Hrvatske po tome što ustraje u svom antifašističkom opredjeljenju; to je dobro za Istru, ali nije dobro za Hrvatsku«.

Mesić je oštro zamjerio profašističkoj krajnjoj desnici u Hrvatskoj na pokušajima revizije povijesnih činjenica, a pred tim pokušajima ponekad poklekne i »nedovoljno odlučna politika vladajuće garniture koja kao da ne zna što bi s antifašizmom, kao da ga se srami, jer joj je desnica nametnula svoje mišljenje da je

Reagiranje gradonačelnika Buja na tekst u tjedniku Lider

Neistine i uvrede za sudionike komemoracije na Kućibregu

♦Gradonačelnik Buja Edi Andreašić oštro je reagirao na tekst objavljen u tjedniku „Lider“ autorice Višnje Starešine u kojem je izneseno niz laži i tvrdnji koje predstavljaju uvredu za sve sudionike komemorativnog skupa na Kućibregu:

„Poštovani glavni uredniče, nisam političar od zvanja, već gradonačelnik svih građana koji provodi odluke predstavničkog tijela, kao i vlastite u okvirima svojih ovlasti na dobrobit cjelokupnog stanovništva, uvijek vođen moralnim vrednotama koje danas baš i nisu previše na cijeni. Nastojim biti objektivan i zaključke ne donosim ishitreno, poglavito ukoliko mi problematika nije bliska.

U kontekstu narečenog, priznajem da nemam osobito dobro mišljenje o današnjem novinarstvu, s izuzećem određenih novinara i tiskovina. Tjednik „Lider“ je zasigurno jedan od narečenih. Bez krvanja to tvrdim, jer ga rado čitam, a imao sam se prilike susretati s Vama i Vašim novinarima na susretima gradonačelnika i poduzetnika RH, konkretno, zadnji put u Šibeniku, pred nekoliko tjedana.

Međutim, moram se očitovati na članak Vaše novinarke i kolumnistice gđe. Višnje Starešina, objavljen pod nazivom “Berlinski zid neće se ponoviti u Hrvatskoj - unatoč Mesiću i Putinu”, od 14. studenog o.g.. Nažalost, gđa Starešina se neosnovano obrušila na bivšeg predsjednika RH gosp. Stjepana Mesića, što ne kritiziram, ali prozivam je zbog niza neistina koje je iznijela u tom članku, vođena naprečac, nekom svojom nesmislenom logikom. Na taj način je uvrijedila mene kao Predsjednika Odbora za obilježavanje bitke kod Kućibrega, sve članove navedenog Odbora, sve ljude, njih cca 1500 koji su se došli pokloniti žrtvama fašističkog terora, a nadasve je izostao pjetet prema poginulim borcima združenih snaga tri naroda: Hrvata, Talijana i Slovenaca.

Iznosim nepobitne činjenice:

1. Kao prvo, nije točno da smo obilježavali pobedu nad Njemačkom vojskom, već 70-u godinu zaredom odajemo počast ubijenim partizanima združenih snaga: II. brigade 43. istarske divizije, talijanskog bataljuna “Alma Vivida” iz Muggie i partizanske jedinice Komande mjesta Koper, koje su se nakon teške bitke izvukle iz okruženja uz brojne žrtve (84), kao i stanovnicima tog kraja pobijenim zbog odmazde.

Bitka se zapravo odvijala 3./4. studeni 1944. godine, ali se kao dan obilježavanja uvijek određuje nedjelja, a to je ove godine bio 9. studeni. Nedjelju ranije bio je Dan mrtvih što smo smatrali neprimjerenim za održavanje manifestacije. Tako se igrom slučaja poklopio s Međunarodnim danom borbe protiv fašizma i antisemitizma koji se obilježava u spomen na zloglasnu “Kristalnu noć” iz 1938. godine. Stoga, navesti da se komemorativni skup “...namjenski pomaknuo za šest dana kako bi se mogli okupiti baš na

obljetnicu Kristalne noći...” je proizvoljna konstatacija i bezobrazna uvreda za sve nazočne. Upravo sam se ja osvrnuo u svom pozdravnom govoru na Kristalnu noć, naglasivši da je jedna od svrha ovakvih susreta isticanje zajedničkog bunda protiv rastućeg desničarstva u Europi. U tom duhu protekla je i većina izlaganja čak osmorice govornika iz Hrvatske, Slovenije i Italije.

2. Na masovni zbor tri naroda u Kućibregu još u mjesecu siječnju bio je pozvan predsjednik RH dr. Ivo Josipović koji je potvrdio dolazak, da bi ga, iznenada, pred obljetnicu otkazao. S obzirom da je svoj dolazak u Kućibreg najavio gospodin Milan Kučan, bivši predsjednik Republike Slovenije, naš Odbor je odlučio pozvati i gospodina Stjepana Mesića koji je inače, rado viđen gost u Istri.

Mesić je u svom poduzem gorovu naglasio ...kako je NOB pokrenula KPH, ali da svi partizani nisu bili komunisti, već antifašisti te je stoga nedopustiva revizija povijesnih činjenica od strane krajne desnice u Hrvatskoj, a pod tim pokušajima ponekad poklekne i nedovoljno odlučna politika vladajuće garniture koja kao da ne zna što bi s antifašizmom danas, i kao da ga se stidi...” O tome je Mesić zaključio: “Komunizam i socijalizam nisu fizički likvidirali ljudi na osnovu rasne i nacionalne pripadnosti, a fašizam jest, i to će dokle god sam živ uporno ponavljati i nikakva diploma ne daje za pravo da se mladima govori kako su fašizam i komunizam isto. Braniti antifašizam je nasušna potreba i imperativ za svakoga kome je stalo do ove zemlje i do istinskog suživota njenih građana...”

Iz gore citiranog nameće se jasno pitanje: “Kakve je paralele i zašto, gđa Starešina povukla sa Berlin-skim zidom, željeznom zavjesom i konačno Putinom? Kakve su se to poruke slale Angeli Merkel iz Kućibrega? Ne želim ulaziti u unutarnji govor Vaše novinarke, opsesiju komunističkim terorom i ostale predrasude povezane s komunizmom, ali ne mogu i neću dopustiti da to čini preko pravih i poštenih antifašista!!!

Stoga sam mišljenja da bi se trebala javno ispričati našem Odboru i svima koji su nazočili masovnom zboru tri naroda u Kućibregu te istovremeno koristim prigodu pozvati je da nam se sljedeće godine pridruži kako bi se osobno uvjerila da tu ne dolaze “živopisne pristaše Mesića” već dostojanstven narod iz tri države koji zna razliku između fašizma i komunizma, što se za Vašu novinarku baš ne bi moglo reći.“

S poštovanjem,
Edi Andreašić
Gradonačelnik Grada Buja

Spomen na Kristalnu noć

•Šetnjom sjećanja obilježena 76. obljetnica Kristalne noći i Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma

U organizaciji Antifašističke lige Hrvatske i Inicijative – Svi mi za Hrvatsku svih nas, simboličnom šetnjom od Trga žrtava fašizma do Trga bana Jelačića u Zagrebu, obilježena je 9. studenog 76. obljetnica Kristalne noći, odnosno Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma.

Nakon okupljanja na Trgu žrtava fašizma, nazočnima se u ime organizatora obratila voditeljica Documente – Centra za suočavanje s prošlošću Vesna Teršelić. Podsjetila je na dugogodišnju borbu da se trgu na kojem se skup održavao vrati izvorno ime, ali i na to da su s Kristalnom noći, u osviti Drugoga svjetskog rata, počeli genociđi, ne samo nad Židovima.

- Tada je postalo jasno da će Židove ubijati, a za Hrvatsku je to značilo početak sasvim konkretnoga genocida: u NDH je od oko 40 tisuća prijeratnih Židova rat preživjelo tek nešto više od devet tisuća, od toga je oko sedam tisuća ostalo živo samo zato što su se priključili partizanima i NOB-u. U toj je tvorevini proveden genocid nad Srbima, Židovima i Romima i zato dajemo podršku onima koji su uspjeli preživjeti i pamtimo one koji su ubijeni – kazala je Teršelić.

- Brinu nas isključivosti svuda oko nas. Zato stojimo za tolerantnu i solidarnu Hrvatsku. Željeli bismo, s jedne strane, pamtitи žrtve, a s druge učiti kako da budemo puni poštovanja i tolerancije jedni prema drugima. Danas u Hrvatskoj postoji i problem upotrebe cirilice i to je pitanje koje trebamo otvoriti na današnji dan – dodala je. Podsjetila je na to da u zgradama oko Trga žrtava fašizma, u kojima su bile uprava Gestapoa i ustaške nadzorne službe, još nisu uređene spomen-sobe kojima bi se gradane podsjetilo na fašističke zločine počinjene u Zagrebu tijekom četiri ratne godine.

Nakon što je ansambl Čipkice otpjevalo dvije pjesme, a glumac Vili Matula simbolički odrecitirao pjesmu „Hana“ Oskara Daviča, uslijedila je šetnja u koloni u kojoj su između ostalih bili predsjednik Koordinacije židovskih općina u Hrvatskoj i predsjednik Židovske općine Zagreb Ognjen Kraus, rabin Židovske općine

Povorka na putu od Trga žrtava fašizma do Trga bana Jelačića

Zagreb Luciano Moše Prelević, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Aleksandar Tolnauer, predsjednik SNV-a Milorad Pupovac, inicijator osnivanja Antifašističke lige Juraj Hrženjak, saborski zastupnik Davor Bernardić, velik broj javnih osoba, kao i brojni manjinski i nevladini aktivisti. U povorci su bili i diplomatski predstavnici Indije, Rusije i Srbije, predstavnici SABA RH (među njima i članovi Predsjedništva Petar Raić i Miroslav Kirinčić), kao i preživjeli jašenovački logoraš Nadir Dedić.

Za vrijeme čitanja proglaša na Trgu bana Jelačića, (Aneta Lalić iz SNV-a pročitala je istovjetni proglašenje kao onaj kazivan u Vukovaru), na video ekranu je prikazan film „Tell Your Children“ Andrasa Salamona o židovskoj djevojčici koja je 1944. godine preživjela masakr koji su nad njezinim sunarodnjacima počinili mađarski nacisti, njilaši i koju kao staricu, 70 godina kasnije, maltretiraju njihovi ideološki potomci. Iako smještena u Mađarsku, ta se filmska priča odnosi i na druge europske zemlje, pa i na Hrvatsku.

Svoje stavove o mračnom povijesnom događaju i aktualnom revisionizmu, s novinarima su podijelili predsjednik Židovske općine Zagreb Ognjen Kraus i predsjednik SNV-a Milorad Pupovac.

Ognjen Kraus je kazao da 9. studeni 1938. godine treba obilježavati kao jedan od najmračnijih dana ljudske povijesti, dan kada je počeo holokost, paljenje sinagoga i dućana, ali i deportacija 30 tisuća Židova u konlogore.

- Taj dan obilježio je povijest i za posljedicu je imao šest milijuna židovskih žrtava, koje su stradale samo zato jer su bile drugačije vjere i nacionalnosti. Nažalost, danas je antisemitizam u Europi u porastu, tolerancija je sve manja, a agresivnost, netrpeljivost i nacionalizam sve su veći. Takva je situacija i u Hrvatskoj – raka je Kraus.

Milorad Pupovac je istaknuo kako je Kristalna noć jedan od najstrašnijih događaja i političkih procesa u povijesti ljudskog roda, a dogodio se na tlu Europe.

- Ako Europa zaboravi taj dio svoje povijesti, ako ga relativizira i preko njega počne prelaziti, ako počne prelaziti preko znakova takvih pojava u današnjem vremenu, onda je ponovno pred opasnošću. Kriza u kojoj je Europa, kako politička tako i ekonomski, pogoduje relativizaciji i pojavljuvanju strašnih historijskih iskustava i stoga je jako važno da se sjećamo i da budemo aktivni prilikom tog sjećanja – rekao je Pupovac.

R. I.

Sedamdeseta obljetnica Batinske bitke

Dana 29. studenog hladne ratne jeseni 1944. godine, na datum koji je kasnije postao državni praznik – Dan Republike – završena je velika vojna operacija poznata pod imenom Batinska bitka. Nakon gotovo 20 dana ogorčenih i krvavih borbi, jedinice Crvene armije i naše Narodnooslobodilačke vojske forsirale su Dunav kod sela Batine u Baranji, razbile njemačku utvrđenu obranu na uzvišenju iznad Batine, osloboidle Baranju od fašističke vlasti te stvorile povoljne uvjete za nastupanje Crvene armije prema Beču i Budimpešti.

Izbijanjem naših snaga na Dravu, bili su ugroženi bokovi i pozadina njemačkih snaga na Srijemskom frontu. Batinska bitka je jedna od najveća bitaka po veličini snaga koje su sudjelovale, intenzitetu borbi i izuzenom strateškom značaju u toku čitavog II. svjetskog rata na području Jugoslavije.

Sedamdeset godina kasnije, Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Osječko-baranjske županije i Grad Beli Manastir organizirali su svečanu akademiju "70 godina Batinske bitke i oslobođenja Baranje od fašizma 1944.–2014.", a pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske **dr. Ive Josipovića**.

Kao što je to uobičajeno u sličnim prilikama, dan ranije položeni su vijenci na spomen-obilježja na Partizanskom groblju u Belom Manastiru i u prigradskom naselju Branjinom Vrhu, a neposredno prije svečane akademije na spomenik Crvenoj armiji na belomanastirskom Trgu slobode te na monu-

mentalnom spomeniku Crvenoj armiji "Pobjeda" Antuna Augustinčića, podignutom 1947. godine iznad Batine, na tzv. "Krvavoj koti 169", gdje su vođene najžešće borbe.

U podnožju spomenika okupile su se brojne delegacije antifašističkih organizacija iz Hrvatske (Beli Manastir, Osijek, Slatina, Slavonski Brod, Požega, Vukovar i okolina), Srbije (Apatin, Novi Sad, Sombor, Subotica, Šid) i Distrikta Brčko (BiH), delegacije RH, Osječko baranjske županije i Grada Belog Manastira, ruskе ambasade te srpske ambasade i konzulata u Vukovaru, Društva baranjsko-ruskog prijateljstva iz Belog Manastira, društava hrvatsko-ruskog prijateljstva iz Siska i Zagreba.

Vijence su položili i zapalili svijeće izaslanik predsjednika Republike Hrvatske **Siniša Jurković**, izaslanik predsjednika Hrvatskog Sabora **Domagoj Hajduković**, izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske **Ivan Grujić**, izaslanstvo Veleposlanstva Ruske federacije koje je predvodio konzul **Vladimir Poljanin**, izaslanstvo Grada Belog Manastira na čelu s gradonačelnikom **Ivanom Dobošom** i predsjednicom Gradske vijeća **Jadrankom Sabljak**, SUBNOR-a Republike Srbije te predstavnici Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Belog Manastira. Nakon polaganja vijenaca obilježavanje je nastavljeno sveča-

nom akademijom u kino dvorani u Belom Manastiru

Crvena armija je imala oko 1300 poginulih, a jedinice NOVJ oko 650, što je ukupno oko 2000 poginulih. Slične gubitke imala je i protivnička strana. Ispod samog Batinskog spomenika sahranjeno je 1297 sovjetskih vojnika.

Nakon što su u svečanoj atmosferi i u potpunoj tišini položeni vijenci, svi sudionici su se potom, odavši počast poginulima, zaputili u Beli Manastir na svečanu akademiju posvećenu toj velikoj povijesnoj bitci.

Na svečanoj akademiji su se, prigodnim riječima, okupljenima obratili brojni govornici među kojima **Ivan Doboš**, belomanastirski gradonačelnik, **prof. Nikola Živković** koji je pročitao povjesni osvrt na Batinsku bitku i njenu važnost, a skupu su se potom obratili organizator svečane akademije **Nikola Opačić**, potpredsjednik SABA RH **Ivan Fumić**, predsjednik Skupštine Osječko-baranjske županije **Antun Kapraljević**, brigadni general **Siniša Jurković** (izaslanik Ive Josipovića), **Svetomir Atanacković**, predsjednik Pokrajinskog odbora (PO) SUBNOR-a Vojvodine, затim šef Konzularnog odjela Veleposlanstva Ruske Federacije u Zagrebu **Vladimir Poljanin**, saborski zastupnik **Domagoj Hajduković** (izaslanik predsjednika Sabora Josipa Leke), i na koncu pukovnik **Ivan Grujić** (izaslanik predsjednika Hrvatske vlade **Zorana Milanovića**).

Svi govornici su u svojim nastupima apostrofirali značaj antifašizma danas, a neki od njih i antifašističke osnove Ustava RH. Bilo bi dobro kad bi bar djelomično toliko antifašizma bilo i na našim ulicama, na sportskim stadionima, u predizbornim kampanjama i na internetskim portalima, forumima i blogovima.

Nakon komemorativnog dijela, uslijedio je kulturno-umjetnički program, u kome su sudjelovali Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo Beli Manastir, Srpsko kulturno-umjetničko društvo "Jovan Lazić", veteranski Folklorni ansambl Baranje (FAB) "Nikola Tesla", vokalna solistica **Aleksandra Vukadinović**, recitatorica **Aleksandra Dvornić** te glazbeni sastav "Triola".

Program je završio kozaračkim kolom na pozornici, u koje su se uhvatili i veterani iz FAB-a.

Jovan Nedić

Polaganje vijenaca u spomen na poginule antifašističke borce u povijesnoj Batinskoj bitci

Godišnja konferencija Stalnog Foruma antifašista jadransko-jonskih gradova

• U Splitu je 15. studenog 2014. u organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Splita, uz suradnju s Gradom Splitom, održana godišnja konferencija Stalnog Foruma udrugantifašista i antifašističkih boraca te instituta za povijest jadransko-jonskih gradova - (Forum permanente)

U radu Foruma sudjelovale su delegacije iz Splita, Trogira, Šibenika, Zadra, Dubrovnika, Rijeke, Istre, Slovenije, Srbije te Italije – Ankone (sjedište Foruma), Monfalkone, Venecije i Trsta. Svaka službena delegacija je prema dogovoru organizatora imala i najmanje jednog predstavnika mladih antifašista.

Promoviranje antifašizma kao civilizacijske vrijednosti

Konferencija, u radu koje je sudjelovalo ukupno oko 60 sudionika, održana je na temu „Kultura sjećanja“. Nakon pozdravnih riječi gradonačelnika Grada Splita **Ive Baldasara**, te predstavnika Udruge grada domaćina **Josipa Milata**, izaslanika predsjednika SABA RH potpredsjednika **Dinka Tamaruta** i predsjednika Foruma **Leonarda Animalija**, prof dr. sc. **Aleksandar Jakir**, dekan Filozofskog fakulteta sveučilišta u Splitu, održao je znanstveno utemeljeno predavanje na temu: Strahote fašizma i antifašizam i zašto kultura sjećanja.

Nakon predavanja uslijedila je rasprava u kojoj su sudjelovali predstavnici svih delegacija u kojoj su iznosili iskustva iz svojih sredina, upozoravali na jačanje raznih oblika neofašizma i ukazivali na nužnost jačanja aktivnosti na promoviranju antifašizma kao civilizacijske vrijednosti.

Predsjednik Udruge antifašista Splita Josip Milat je podsjetio kako se radi o stalnom forumu koji već dugo djeluje i konferenciju održava svake godine u različitim zemljama i gradovima. Rekao je da danas u Europi sve više rastu različiti oblici neofašizma, da fašizma u izvornom smislu danas nema, no da ta ideologija nije nestala. „Fašizam je ideologija, a antifašizam je civilizacijska vrijednost, koja želi da se sjećamo strahota fašizma i njegovih posljedica, da se ne bi ponovilo“, rekao je.

Konferenciju je otvorio gradonačelnik Splita Ivo Baldasar koji je istaknuo

Poruka splitskih antifašista na Dioklecijanovoj palači

kako je važno govoriti o povijesti, te kako se kod nas kultura sjećanja pretvorila u kulturu sukoba.

„Smatrali su da je potrebno povremeno se nalaziti da bismo podsjetili na neka događanja, ali najviše na to da treba razgovarati o prošlosti na način da nam ona ukazuje na budućnost, suživot i toleranciju. To je glavna poruka ovoga skupa“, kazao je gradonačelnik Baldasar.

Antifašizam se danas nalazi na sjecištu triju zadaća: komemorativne, kritičke i aktivističke. Komemoracija je važna radi njegovanja kulture sjećanja, kritičnost radi detektiranja stupnja zastupljenosti antifašizma u društvu

danasa, a aktivizam mišljen kao aktivan rad na popularizaciji antifašističkih vrijednosti. Iako je komemorativna funkcija veoma važna jer obilježava povijest koja je mahom zanemarena, naročito u postjugoslavenskom društvu, zadatak antifašista je i pronalazak novih formi problematiziranja i širenja vrijednosti antifašizma. Kao primjer takvog angažmana možemo istaknuti projekt ANPI-ja (Associazione Nazionale Partigiani d'Italia) u Matelicu o osnivanju povjesnog prirodnog parka u koji bi bio uključen i Muzej otpora, mjesto svjedočanstava o lokalnoj povijesti i lokalnim iskustvima partizanske borbe.

Otvaranje rasprave o edukativnim sadržajima

Osim toga, važno je (u sklopu kričke zadaće) pronaći način za otvaranje diskusije u obrazovnim ustanovama ili paralelnim edukativnim sadržajima, kao što se radi u Puli projektom edukacije školskog uzrasta o antifašizmu i Ljetnoj školi mira koja njeguje i promiče vrijednosti tolerancije, poštovanja i međusobnog uvažavanja. Ovi angažmani mlađih članova antifašističkih sekacija na lokalnim razinama služe kao inspiracija i poticaj drugim sličnim organizacijama, jer antifašistička povijest i ustavna institucionalizacija antifašizma imaju ograničen utjecaj na pojedinca, kako pokazuju porazni rezultati istraživanja provedenog o antifašizmu i životnim vrijednostima u školama Istarske županije.

No, paralelno s edukativnim radom odozdo, pojavljuje se sve veća potreba za novom kontekstualizacijom antifašističkih zajednica unutar kurentnih aktivističkih tokova. Dobar primjer pružaju talijanski antifašisti koji surađuju sa sindikatima i bave se pitanjima radničkih prava, kao i Mreža antifašistkinja grada Zagreba koja širokim spektrom djelatnosti – od humanitarnih akcija, preko izdavačkih djelatnosti i suradnje s udrugama civilnog društva do nogometnih turnira s azilantima i antifašističkim navijačkim skupinama – postaje inspiracijom svih mlađih antifašističkih organizacija u Hrvatskoj.

U okviru Konferencije posebno treba istaknuti sesiju mlađih antifašista, na kojoj su prezentirana iskustva iz ne-

davno održane Ljetne škole mira/antifašizma SABA RH, u kojoj je u 4 smjene sudjelovalo oko 80 učenika i studenata iz cijele Hrvatske. Nakon toga su mlađi antifašisti u gotovo dvosatnoj raspravi razmjenili iskustva aktivnog djelovanja u svojim lokalnim sredinama. Nakon završetka Konferencije kolektivno su posjetili knjižnicu antifašističke literature mlađih Splita.

Sekcija mlađih antifašista Grada Splita istaknula je problem javnih površina koje su zatrpane fašističkim simbolima te uputila kritiku svim do-sadašnjim gradskim vlastima zbog zanemarivanja rastućeg profašističkog diskursa i simbola koji nažalost postaju i sastavnim elementima tzv. Murala (što postaje posebno problematično kada se sjetimo partizanske povijesti nogometnika Hajduka i Anarha/RNK Splita), što znači da nije riječ o slučajnim šaranjima politički nezrelih buntovnika. Osim aktivnog djelovanja na ulici, istaknuta je važnost edukacije o antifašizmu, radi čega je pokrenut i projekt Antifašističke knjižnice koja bi trebala otvoriti prostor za dijalog i kritičko promišljanje lokalne povijesti i sadašnjosti.

Antifašisti ne smiju dopustiti fašistima da grade zidove među ljudima

Uzroke novog rasta utjecaja fašističkih ideja valja tražiti u trenutnim društveno-ekonomskim prilikama. Upravo za vrijeme ekonomske krize dolazi do porasta utjecaja krajnje de-

snih stranaka kao zagovornika neofašističkih politika koje za trenutno stanje krive imigrante, manjine i sve one koji misle drugačije. Porast takvih političkih opcija vidljiv je od Grčke (Zlatna Zora), Mađarske (Jobbik) pa sve do Norveške i "slučaja" Breivik. Antifašisti ne smiju dopustiti ksenofobima i fašistima da grade zidove među ljudima. Upravo je tu ključna uloga mlađih, odnosno njihov angažman, jer oni moraju biti ti koji će se suprotstaviti fašizmu te umjesto zidova graditi mostove među ljudima. Kao pozitivan primjer tu je slovenska Udružena ljevica čijim je dijelom i Inicijativa za demokratični socijalizam koja pokušava nametnuti alternativu postojećim parlamentarnim strankama i postojećim sustavima vrijednosti, naglašavajući pritom važnost uvođenja formi direktno demokratskog odlučivanja, participativnog proračuna i emancipatorske politike prema imigrantima i manjinama.

Koliko je uspješan bio rad Konferencije, a posebno aktivno sudjelovanje mlađih, najbolje potvrđuje izjava predsjednika Forum-a Animalija, koji je u zaključku Konferencije istaknuo: „U subotu 15. studenoga jedna nova generacija antifašista ispisala je važnu stranicu u povijesti i budućnosti Forum-a. S njihovom voljom za životom u jednoj drukčioj Europi od postojeće, pravednije i tolerantnije, manje ovisnoj o financijama i ekonomiji, više socijalnoj i neisključivoj, u kojoj antifašizam predstavlja temelj jednog novog humanizma, dat ćemo doprinos izgradnji Jadransko-jonske makroregije.

R.I.

Zagreb

PARTIZANSKI PJEVAČKI ZBOR

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i Grada Zagreba osnovala je pjevački zbor. Umjetnički voditelj zabora, kako je nazvan – partizanski, je prof. Ivan Kačurov, a tehnički rukovoditelj je Dušan Vitas. Prva „klapa“ već je „pala“. Uvježbavanje je svakog petka. Članovi zabora mogu biti svi koji imaju „sluha“ i volje za zborni pjevanje.

I u jedinicama Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske zborni pjevanje bilo je veoma popularno. Borbene i narodne pjesme sokolile su partizan-

ske borce, a pjevački zborovi često su nastupali i na kulturno-umjetničkim priredbama što su bile upriličene na slobodnom teritoriju. Pjevalo se u pokretu, za vrijeme odmora jedinica, na mitinzima i na svečanostima, pa i za vrijeme borbi u neprijateljskoj bližini vatrenih položaja – solistički ili uz pratnju glazbenih partizanskih sastava. Primjerice, partizanska pjesma orila se u 2. moslavackoj brigadi pri napadu na neprijateljska uporišta Koprivnici i Čazmu u jesen 1943. godine. Pod vrlo teškim uvjetima, najčešće bez nota, kapelnici glazbe i dirigenti

pjevačkih zborova ali i brojni borci – kompozitori, stvarali su nove spletovе partizanskih pjesama koji su ispunjavali najveći dio repertoara.

Tijekom brojnih putovanja autobusom na obilježavanje značajnih obljetnica iz NOB-a, čuje se partizanska pjesma – spontano i primjeren glasovnim mogućnostima naših članova. Vjerujemo da će nakon izvjesnog vremena i novoosnovani partizanski pjevački zbor nastupiti na nekoj od brojnih manifestacija što ih organizira SABA RH.

B. M.

Reagiranje potpredsjednika SABA RH Tomislava Ravnića na izjavu Zvonimira Despota Glasu Istre

Despot tvrdi da je NOB davna prošlost

♦Kontradiktorni Despot proziva Mesića i antifašiste i upozorava da je NOB davna prošlost, ali prešuće ustašto, očito za njega hrvatski ustašluk nije prošlost, štoviše na svoj način glorificira ustašku vojnicu. Prešućivanjem povijesnih istina vrši se revizija povijesti, a na reviziju povijesti ne smijemo šutjeti, jer šutnjom vrijeđamo i ponižavamo naše velike žrtve i našu slavnu prošlost

Mogli smo pročitati u prilogu „Glasa Istre“ – Pogled – Magazin subotom izjavu izvjesnog Zvonimira Despota, koautora knjige „Ustaška vojnica oružana sila Ustaškog pokreta u Nezavisnoj državi hrvatskoj 1941.-1945.“, gdje uz ostalo piše: „...Da bismo mogli krenuti u budućnost, moramo se otarasiti prošlosti... još nismo završili s Drugim svjetskim ratom. To je naša tragedija“ i pita se ovaj vrli gospodin „Je li netko recimo napomenuo Stjepanu Mesiću i njegovim takozvanim antifašistima, da je rat davno završio? Može li netko Mesiću konačno objasniti da je NOB davna prošlost“?

Mi se slažemo da se treba okrenuti budućnosti, ali se povijest ne smije zaboraviti. Zašto treba brisati povijest i kome to treba? Povijest treba prepustiti objektivnim povjesničarima gdje nema mjesta tendencioznim kri-votvoriteljima.

Kontradiktorni Despot proziva Mesića i antifašiste i upozorava da je NOB davna prošlost, ali prešuće ustašto, očito za njega hrvatski ustašluk nije prošlost, štoviše na svoj način glorificira ustašku vojnicu. Prešućivanjem povijesnih istina vrši se revizija povijesti, a na reviziju povijesti ne smijemo šutjeti, jer šutnjom vrijeđamo i ponižavamo naše velike žrtve i našu slavnu prošlost.

Radikalnu desnicu i njihove protagoniste smeta povijesna

istina, koju oni ne mogu izbrisati uz sve napore koje čine, da su upravo ti takozvani antifašisti kako ih oslovljava ovaj Despot, oprali obraz Hrvatskoj u Drugom svjetskom ratu i izveli Hrvatsku na strani pobjednika u sastavu Savezničke međunarodne antifašističke koalicije, koja će naredne godine ponosno i dostojanstveno obilježiti 70-tu obljetnicu slavne pobjede nad nacifašizmom, toj najretrogradnjoj opasnosti koja je ikada zaprijetila čovječanstvu. I na toj slavnoj pobjedi civilizacije nad barbarstvom, pravde nad nepravdom, stvoren je novi svjetski demokratski poredak, UN, donesena Deklaracija o ljudskim pravima i osnovane brojne demokratske institucije, a EU nije slučajno 9. Svibanj, Dan pobjede nad fašizmom proglašila Danom Europe, koje članstvo konačno i naša RH dijeli.

Već više od dva desetljeća srećemo se u polemici s raznim provokativnim radikalnim nacionalističkim i šovinističkim strukturama Hrvatskog društva, kojima su antifašisti pa i bivši predsjednik Stjepan Mesić na meti samo zato, što ne možemo prihvati ustašluk i njegove istomišljenike kao zasluzne domoljube, već suprotno suodgovorne sluge fašizma za počinjene ratne strahote u provedbi nacifašističkih genocidnih zakona nad nedužnim stanovništvom. Žele

pod svaku cijenu, prevrtavanjem ili prešućivanjem povijesnih istina usaditi u javno mnjenje lažnu sliku o sukobljenim stranama u Drugom svjetskom ratu, skinuti ili bar ublažiti svoju odgovornost za počinjena zla i tako pokušavaju stvoriti obrnutu sliku tog dijela mračne ustaške prošlosti hrvatskog društva. Zato i pišu knjige, pamflete, uglavnom kri-votvorine, glorificirajući NDH koja je davno završila u ropotarnici povijesti.

Svi oni koji pokušavaju ponovno pisati povijest Drugog svjetskog rata ne mogu zasjeniti tu povijest, a niti one koji su tu povijest stvarali.

Mi smo svima oprostili, iako nismo zaboravili tu tragediju čovječanstva u tom velikom ratu, ali smo spremni educirati mlađe generacije za solidarnost, međusobno razumijevanje i jedinstvo suživota građana RH, jer je to siguran zalog bolje budućnosti.

Zbog povijesnih zabluda dijela hrvatskog društva u Drugom svjetskom ratu, vrlo su prisutne dnevne destruktivne tenzije i moralna nesnošljivost, koje su sušta suprotnost civilizacijskim vrijednostima i zahtjevima vremena i humanih odnosa među ljudima, čija atmosfera nanosi veliku štetu prije svega hrvatskom gospodarstvu i našim građanima, odbija strane investitore i velika je smetnja u svakom napretku.

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Splita i Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije priopćenjem upozoravaju da je usred Splita održana

Počast okupatorskim vojnicima, a ne njihovim žrtvama

Smatramo krajne neprimjerenum da u Republici Hrvatskoj odaju počast njemačkom vojnicima koji su kao nacistička okupatorska vojska počinili najstrašnije zločine na ovim prostorima u povijesti, proglašavajući ih neutralnim žrtvama Drugog svjetskog rata, a istovremeno izostaje odavanje pijeteta i počasti žrtvama, ubijenim, strijeljanim i umorenim od te iste njemačke okupatorske vojske.

Potaknuti napisom u Slobodnoj Dalmaciji od ponedjeljka 17. studenog 2014. pod naslovom „Na Lovrincu leže posmrtni ostaci više od 1000 njemačkih vojnika“, želimo javno izraziti neprihvatljivost selektivnog pristupa u priznavanju i odavanju pijeteta žrtvama drugog svjetskog rata.

U spomenutom članku se između ostaloga navodi: „Veleposlanstvo Savezne Republike Njemačke u Splitu obilježilo je njemački dan žalosti ... kako bi se odala počast svim žrtvama rata, vladavine nasilja i terora te izrazilo sjećanje na poginule vojnike ... gdje leže posmrtni ostaci više od 1000 njemačkih vojnika, žrtava drugog svjetskog rata“. U članku se navodi izjava počasne konzulice SR Njemačke gospođe Sofije Kovačev koja između ostaloga ističe dvije obljetnice – početak prvog svjetskog rata i pad berlinskoga zida te dodaje „naše sjećanje na žrtve zločina i strahota ujedno nam je opomena da sačuvamo mir, slobodu i toleranciju te poštujemo ljudsko dostojanstv“. Osim na njemačkom groblju, Kovačev je u pratnji predstavnika njemačkog veleposlanstva i Hrvatske ratne mornarice zapalila svijeću ispred središnjeg križa i na groblju branitelja poginulih u Domovinskom ratu.

Udruga antifašista i antifašističkih boraca Grada Splita i Zajednica udruga Splitsko-dalmatinske županije podržavaju plemeniti stav da svakoj žrtvi treba dati pijetet, ali ne prihvaćaju selektivni pristup plemenitosti odavanja pijeteta i nekritičnost u prikazivanju i priznavanju žrtava.

Gospođa konzulica ističe da su sahranjeni njemački vojnici žrtve drugog svjetskog rata, ali ne

navodi čije su to oni bili žrtve. Valjda su pali kao nevine žrtve na turističkom putovanju 1941. do 1945. kroz Lijepu našu.

Gospođa konzulica ističe potrebu sjećanja na strahote prvog svjetskog rata i pad berlinskog zida, ali Drugi svjetski rat spominje samo u kontekstu žrtava njemačkih vojnika.

Iako ističe da je to „sjećanje na žrtve zločina i strahota... te odaje pijetet, polaže cvijeće i pali svijeću na grobnice 1000 vojnika njemačke okupatorske vojske, i razumljivo na groblje palima u Domovinskom ratu, ali ne i na 50 metara udaljeno groblje 5.145 Spličana koji su pali kao žrtve nacifašističke vojske Drugog svjetskog rata.

To doživljavamo isto kao da na Dan pada u Vukovar dođe neko veleposlanstvo i u ime sjećanja na žrtve zločina i strahote domovinskog rata oda pijetet, položi cvijeće i upali svijeću na groblje agresorske vojske, a to isto ne učini i palim borcima – žrtvama Domovinskog rata u obrani Vukovara.

Ne osporavamo nikome, pa tako ni Nijemcima koji za njemački Dan žalosti trebaju dati počast svim Nijemicima poginulim bilo kada i bilo gdje. Ali smatramo krajne neprimjerenum da u Republici Hrvatskoj odaju počast njemačkom vojnicima koji su kao nacistička okupatorska vojska počinili najstrašnije zločine na ovim prostorima u povijesti, proglašavajući ih neutralnim žrtvama Drugog svjetskog rata, a istovremeno ne odavanje pijeteta i počasti žrtvama ubijenim, strijeljanim i umorenim od te iste Njemačke okupatorske vojske. Ne priznati istinu prošlosti, kako i sama konzulica navodi, pogubno je za budućnost i zato ako bi itko trebao zaboraviti žrtve NOB-a, to nikako ne bi smjeli upravo službeni predstavnici SR Njemačke.

Priopćenje su potpisali zamjenik predsjednik SABA RH i predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Splita **Josip Milat** i predsjednik Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije **Krešimir Sršen**.

Sjećanje na 24. listopad 1944. godine

•Obilježena sedamdeseta obljetnica oslobođenja Vrgorca od njemačke okupacije

Povodom 70. obljetnice oslobođenja Vrgorca od njemačke okupacije, predstavnici Udruge antifašista grada Vrgorca, članovi Gradske organizacije SDP-a Vrgorac, predsjednici mjesnih odbora Dragljanе, Draževitici, Ravča i Umčane, kao i drugi građani, održali su skromnu komemoraciju te položili vijence i zapalili svjeće za sve stradale Vrgorčane u antifašističkoj borbi u Drugom svjetskom ratu. Na spomen-kosturnici na Maskari gdje su posljedne počivalište našla pedeset i dva vrgorska partizana. Na obilježavanju je sudjelovao i hrvatski branitelj **Pavao Radonić Pajso**, koji nikada ne propušta priliku za odavanje pileteta svojim poginulim suborcima iz Domovinskog rata, kao i borcima iz Drugog svjetskog rata.

Nakon odanog pileteta poginulim borcima i civilnim žrtvama rata, okupljenima se obratio predsjednik Udruge antifašista **Dragan Brljević** i kratko podsjetio prisutne na vrijednosti antifašizma kao svjetske tekovine na kojoj je izgrađena poslijeratna Europa.

Obilježavanje 70. obljetnice oslobođenja vodstvo Grada Vrgorca je odlučio u cijelosti zaobići. Stoviše, sramotan je izgled zapuštenosti koji karakterizira šumsku stazu koja povezuje Vrgorac i spomen-kosturnicu na Maskari, a o čemu komunalne službe uopće ne mare. Sam spomenik i njegova okolica su zarasli u visoku travu, što je sramotno i za svaku osudu. I dok drugi europski i hrvatski gradovi posvećuju veliki značaj datumu oslobođenja od fašizma, u Vrgorcu nadležni ne mare za to, iako je Vrgorac dao ogroman doprinos antifašističkoj borbi.

Prema podacima Udruge antifašista, u Drugom svjetskom ratu stradalo je preko četiri stotine vrgorskih partizana. Samo na Sutjesci je poginulo ih je preko 120. Civilnih žrtava fašizma bilo je preko tri stotine, od toga najviše u četničkom pokolju u kolovozu 1942. godine. Vrgorska krajina je u više različitih fašističkih ofenziva teško stradala. Uništene su tisuće stambenih i gospodarskih objekata, a stanovništvo se razbjezalo na sve strane. Poljodjelske kulture i stočni fond su u najvećoj mjeri također stradali u vrijeme neprijateljskih ofenziva. Brojne Vrgorčane su Talijani internirali na Mamulu, a Nijemci u Zemun. Neki su dospjeli i u ustaški logor Jasenovac. Vrgorčani su također služili kao živi štit Nijemcima i ustašama u protupartizanskim akcijama.

Bježeći pred Nijemcima, nekoliko stotina Vrgorčana dočekalo je kraj rata u izbjegličkim logorima u Italiji i Egiptu, a drugi po planinskim gudurama i špiljama po Vrgorskoj krajini. Također, od partizan-

ske ruke tijekom rata i u poraću stradalo je nekoliko desetaka stanovnika Vrgorske krajine, bilo kao vojnici neke od okupacijskih vojski, bilo kao civili.

Branko Radonić

Antifašisti uz spomenik poginulim Vrgorčanima

Kronologija oslobođanja Vrgorca od Nijemaca

Oslobađanju Vrgorca prethodila je bitka između njemačke specijalne grupe TRUP i jedne čete Zapadnohercegovačkog odreda na Stiljima, 18. listopada 1944. godine. Tih dana je stožer njemačkog garnizona u Vrgorcu od svojih agenata na terenu doznao kako je Zapadnohercegovački partizanski odred izmješten iz Stilja u Duge Njive. Zbog toga je odlučeno da njemačka specijalna udarna grupa TRUP kreće u tajnu akciju prema Stiljima i iznenadi tamošnje terenske radnike, partizanske aktiviste i odbornike.

U noći sa 17. na 18. listopada TRUP je krenuo u akciju. Kako bi postigli efekt iznenađenja, njemački vojnici su obuli opanke, te se potiču spustili s padina Matokita prema Stiljima i započeli s napadom i paljenjem kuća u zaseocima Maršići i Vukmiri.

Međutim, Nijemci tada nisu znali da se u Stilja vrati jedna četa Zapadnohercegovačkog partizanskog odreda. Također, partizani nisu znali za predstojeći njemački napad na selo. U novonastaloj konfuziji Nijemci su se spustili prema selu, a tek pristigli hercegovački partizani i

njima pridruženi terenski radnici i odbornici iz Stilja su odmah stupili u borbu, ne znajući radi li se o njemačkoj vojsci ili ustašama, te kolika je njihova snaga.

Bitka je trajala do jutra, a njezinom rezultatu je doprinijelo bolje poznavanje terena samih mještana Stilja koji su pomagali partizanima, pa su ovi uspjeli zaposjeti povoljnije položaje. U bitci je uništen cijelokupni njemački TRUP. Izvori navode kako je na bojnom polju izbrojano 46 mrtvih i jedan ranjeni Nijemac. Koliko je poznato, partizani nisu imali poginulih.

Šest dana kasnije, ostatak njemačkog garnizona je zauvijek napustio Vrgorac. O atmosferi prigodom oslobođenja Vrgorca 24. listopada Antifašistički front žena je izvještio: „...Prilikom našeg dolaska u Vrgorac, žene su nas dočekale sa cvijećem. Prozore su iskitile Hrvatskim zastavama, na svakoj je lijepo izradjena petokraka zvijezda, koju su i prije nas pripremili. Žene su s velikim oduševljenjem dočekale svoje borce, posipale ih i kitile cvijećem, izvikivale stalno parole 'Dobro nam došli, naši željno očekivani'!“

Opet se javljaju neki koji žele mijenjati povijest

•Na svečanosti u povodu 70. obljetnice oslobođenja trogirskoga kraja od fašističkog okupatora i 70. obljetnice zbjega naroda s tog područja u El Shatt, u Trogiru su bili i bivši hrvatski predsjednik Stjepan Mesić te izaslanik predsjednika Republike, zapovjednik Hrvatske ratne mornarice (HRM) kontraadmiral Robert Hranj

Na skupu je prikazan dokumentarni film "El Shatt", koji pokazuje težak život u istoimenom logoru u Egiptu gotovo 30.000 ljudi iz Dalmacije, od kojih više od 2.000 s trogirskog područja, koji su ondje bili od ljeta 1944. do ožujka 1946.

Mesić, koji je prije pet godina proglašen počasnim građaninom Trogira, istaknuo je da taj dokumentarni film prikazuje stvarne događaje u Narodnooslobodilačkoj borbi.

"Drago bi mi bilo da taj film vide i oni koji ne prihvataju što je bilo. Ima tih gadova", ocijenio je Mesić, koji je i počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Po njegovim riječima, opet se javljuju "oni koji žele mijenjati povijest, a to je nemoguće".

"U Drugom svjetskom ratu imali ste one koji su prihvatali zlo i one koji su stali na pravu stranu i oduprijeli se zlu, ali danas mnogi to zaboravljaju i uključuju se u pisanje nove povijesti, na što nemaju pravo", poručio je Mesić.

Po njegovu tumačenju, neki, kako se izrazio, "tobože povjesničari" izjednačavaju ono što je bilo u Jugoslaviji, u kojoj je bila i Hrvatska, s onim što je bilo u Sovjetskom Savezu i njegovim satelitima.

"To absolutno nije isto. Mi smo do 1948. imali kopiju Sovjetskog Saveza, a onda počinje uporna, mogu reći, demokratizacija", ocijenio je Mesić.

Ponovio je kako 'jedan biskup' govori da je sadašnja vlast nenašodna, protunarodna i zločinačka, da on pljuje u lice ovom narodu jer je narod izabrao tu vlast, bez obzira na to kakva je, a mogla bi biti i bolja.

Ako je ta vlast zločinačka, trebao bi se zahvaliti na novcima i dalje živjeti od milodara", poručio je Mesić.

Tijekom gotovo 20-minutnoga Mesićeva govora dogodio se manji izgred u trogirskoj Gradskoj vijećnici, kad je usred njegova govora jedan od posjetitelja, uzviknuo: "Oprostite, ja to od Vas nisam očekivao. Takvu povijest ja nisam očekivao."

Polaganje vijenaca na kosturnici na gradskom groblju u Trogiru

Mesić mu je odgovorio: "Ne morate ni očekivati."

"Protestiram", uzvratio je glasno posjetitelj, a Mesić mu je odgovorio: "Imate pravo protestirati."

Nakon toga prosvjednik, koji je vjerojatno takav incident unaprijed isplanirao, izišao je iz dvorane, ali podršku od nikoga nije dobio.

Na svečanosti u Trogiru je govorio i izaslanik predsjednika Republike kontraadmiral **Robert Hranj** koji se zauzeo za poštovanje vrijednosti antifašizma, ali i Domovinskog rata.

"Taj antifašistički i antinacistički karakter borbe omogućio je Hrvatskoj da rat završi na strani pobjednika, a 50-ak godina kasnije u Domovinskom ratu ostvarili smo slobodu. NOB i Domovinski rat treba gledati kao izvor temeljnih vrijednosti moderne Hrvatske, a to su antifašizam, domoljublje, demokracija i vladavina prava", istaknuo je Hranj.

Predsjedniku Udruge antifašističkih boraca iz Trogira **Dragi Mindoljeviću** Hranj je uručio odlikovanje Red hrvatskog pletera kojim ga je odlikovao

predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović za 40 godina izuzetnog doprinosa promicanju ideje antifašizma.

Nakon toga je Stjepan Mesić u ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske uručio priznanja dugogodišnjim zaslужnim članovima i aktivistima Udruge antifašističkih boraca Trogir **Davoru Kuzmaniću, Ivanu Biliću i Maksu Stipčiću**.

Prije svečane Akademije položeni su vijenci na kosturnici na gradskom groblju. Od političkih stranaka vijenče su položili SDP i HNS, a na spomen-ploči na sjevernim gradskim vratima vijenac je položio Stjepan Mesić s Udrugom antifašističkih boraca Trogir. Na Akademiji su prisustvovali i predstavnici stranke HSU, a Grad Trogir predstavlja je pročelnik za društvene djelatnosti i turizam **Joško Jarebić**.

Na svečanosti je istaknuto da je tijekom Drugoga svjetskog rata na području trogirske općine živjelo 16.000 stanovnika od kojih se 4.000, to jest svaki četvrti, uključio u NOB, a poginulo ih je 1.162.

A.H.

Sjećanje na Podravsku brigadu „Mihovil Pavlek Miškina“

Svečano obilježavanje 70. obljetnice formiranja Podravske brigade „Mihovil Pavlek Miškina“ održano je 21. studenog 2014. godine. Tom prigodom položeni su vijenci ispred spomenika palim borcima i žrtvama fašizma, ispred spomenika Mihovilu Pavleku Miškini u Đelekovcu, te kod spomenika palim borcima u antifašističkoj borbi na Trgu sv. Jurja u Đurđevcu.

Svečanosti koja je održana u prepunoj dvorani Doma kulture u Đurđevcu, nazočilo je mnoštvo mladih - učenika osnovnih i srednjih škola. Bila je to posebna prigoda da uz svojevrsni sat povijesti čuju sjećanja sudionika Narodno-oslobodilačke borbe, **Pavla Gažija**, pripadnika brigade Mihovila Pavleka Miškine, a i poneku partizansku pjesmu, poput „Šume, šume“ ili Miškinine „Crvene makove“. U prigodnom programu nastupili su operna pjevačica **Barbara Othman** te Kulturno-umjetničko društvo Petar Preradović. Svečanosti su nazočili

Svečanost u Domu kulture u Đurđevcu

brojni gosti, a među njima i **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH.

Pripadnicima Podravske brigade „Mihovil Pavlek Miškina“ i okupljenim gostima obratili su se gradonačelnik Grada Đurđevca **Željko Lacković**, župan Koprivničko-križevačke županije **Branko Dolenc**, borac **Pavle Gaži** i izaslanik predsjednika Republike Hrvatske Ivo Josipovića admirал **Ante Urlić**.

B.D.

Tribina – Podravina u II. svjetskom ratu

Istog dana u prostoru Gradske knjižnice u Đurđevcu održana je tribina koju je moderirao mladi povjesničar **Josip Jagić**, a njegovi sugovornici bili su sveučilišni profesori Filozofskog fakulteta u Zagrebu dr.sc. **Hrvoje Petrić** i dr.sc. **Goran Hutinec**.

Tema tribine bila je Podravina u vrijeme Drugog svjetskog rata. Na samom početku gosti su objasnili ekonomske prilike Podravine u prije-ratnom razdoblju te postupno uvodili u ključne događaje Drugog svjetskog rata na području Podravine.

Na samom kraju svi prisutni mogli su se uključiti u raspravu. Cilj ovakvih povjesnih razgovora prije svega je popularizacija povijesti. Knjižnica treba biti prostor otvorenog dijaloga i rasprave jer to i je njezina svrha i poslanje, stoga se nadamo da će se praksu povjesnih razgovora nastaviti.

Povjesničar **Josip Jagić**, dr.sc. **Hrvoje Petrić** i dr.sc. **Goran Hutinec** na tribini o Podravini u II. svjetskom ratu

JUBILARNA OBLJETNICA OSLOBOĐENJA ZADRA

Da nije bilo Tita i NOB-a koje bi granice branili u Domovinskom ratu

•Svečanom akademijom u hotelu Kolovare u subotu 1. studenog je u Zadru obilježena 70. godišnjica oslobođenja grada Zadra od fašističke okupacije i njegovog pripojenja matici zemlji Hrvatskoj. Na svečanosti koja je održana pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Ive Josipovića nije se pojavio nitko iz izvršne vlasti Grada Zadra i Zadarske županije

Dugovi i drugarice čestitam vam 70. obljetnicu oslobođenja Zadra od naci-fašističke okupacije, ali isto tako Dan oslobođenja moram čestitati vladajućima Grada Zadra i Zadarske županije, ma gdje bili – kazao je na početku svog obraćanja ispred prepune dvorane bivši hrvatski predsjednik i počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH **Stjepan Mesić**, istaknuvši kao veliku stvar što ovaj skup ima pokroviteljstvo hrvatskog predsjednika **Ive Josipovića**.

Mesić se potom osvrnuo na nedavnu proslavu oslobođenja grada Splita od fašističke okupacije koja je, kako je rekao, iako održana u HNK Split i uz prisutnost predsjednika Josipovića, održana gotovo u ilegali. Potom je povukao paralelu sa Zadrom, ustvrdivši da u Splitu, kao na žalost i u Zadru, nema više nijedne ulice i trga koji nose ime partizanskih jedinica koje su tim gradovima prije 70 godina donijele slobodu.

- Ima li sličnosti između Zadra i Splita u tom zatiranju sjećanja na Narodnooslobodilačku borbu – upitao se Mesić i dodaо da su antifašisti jednom bili u ilegalu i neće više nikada biti. "Ni u ilegalu ni u poluilegalu" kazao je uz pljesak.

- Antifašizam nije ni stručno ni političko opredjeljenje, već ljudsko opredjeljenje. Ne treba se bojati reći da su antifašisti pod vodstvom Komunističke partije pobijedili naci-fašizam, što im je usred rata priznaо i Winston Churchill u engleskom parlamentu, niti se trebamo bojati spomenuti ime maršala Josipa Broza Tita pod čijim je vodstvom ta pobeda ostvarena – kazao je Mesić, istaknuvši da te činjenice ne mogu poništiti ni povijesni revisionisti niti ustašofili koje promoviraju pojedini mediji, ali i obrazovni sustav, u cilju falsificiranja povijesti i trovanja mladih generacija lažima o antifašizmu.

Mesić se založio za reanimaciju antifašizma i da falsifikatore povijesti, koji zločince pretvaraju u domoljube, u tome treba sprječiti. To smo dužni onima koji su prije 70 godina donijeli

slobodu Zadru. Fašizam – nikad više, zaključio je bivši predsjednik.

Predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije **Nikola Budija** podsjetio je na poznatu činjenicu da gradske i županijske vlasti u Zadru od 1991. godine do danas ne polazu vijence povodom Dana oslobođenja grada pod spomenik palima borcima u antifašističkoj borbi na Gradskom groblju, već na gradskom trgu, iako tu nema nikakvih antifašističkih obilježja.

- Prave igrokaz pred građanima. To nije obilježavanje, nego omalovanje antifašizma – kazao je Budija te podjetio na druge datume iz antifašističke prošlosti koji nikad nisu primjereni obilježeni u Zadru od strane vlasti u zadnjih 25 godina, ali i na činjenicu da je Zadar promijenio nazive svih ulica koje su podsjećale na partizanske jedinice koje su sudjelovale u oslobođenje grada, uključujući ulicu Žrtava fašizma i Titovu obalu na poluotoku. Zbog toga se, kazao je, u tri navrata pismeno obraćao gradonačelniku **Božidarju Kalmeti**, ali mu niti jednom nije ni odgovorio, što bi makar bilo pristojno, a njihovi prijedlozi za povrat imena nekih ulica ignorirani su od strane Gradskog vijeća. Jednako su prošli i njihovi prijedlozi za obnovom spomenika dvojici antifašističkih heroja, **Anti Banini** na Velom Ižu te **Velimiru Škorpiku**, prvom komandanu Titove mornarice, koji su bačeni u more, odnosno uništeni, nakon 1991. Jednako je bilo i s prijedlogom Kalmeti da sudjeluje u dostojanstvenom obilježavanju 70. obljetnice oslobođenja Zadra.

- Gradonačelnik Kalmeta očito je ostao dosljedan svojoj izjavi da bi to značilo slaviti partizanske zablude. Pitamo se, što bi bilo s Hrvatskom da nije bilo Tita i partizana – upitao se Budija, podsjetivši da su poginuli u Domovinskom ratu pali za granice obranjene ZAVNOH-om.

- Tito nije bio zločinac. On je nadio ofenzivu oslobođenja Dalmacije u sklopu koje je oslobođen i Zadar. Da

Predsjednik Josipović odlikovao troje zadarskih antifašista

U ime predsjednika Josipovića prisutnima se obratio njegov savjetnik za obranu i bivši ministar obrane **Zlatko Gareljić**. Odlikom predsjednika Josipovića trojici zadarskih antifašista uručena su i posebna odlikovanja. **Vinku Kožulu**, partizanskom komesaru koji je u jutarnjim satima 31. listopada 1944. prvi ušao u Zadar, **Zvjezdanki Blažić**, tajnici Udruge zadarskih antifašista, koja je kao jednogodišnja beba, zajedno s majkom, bila protjerana u taljanski logor na Molatu gdje je ostala do kapitulacije Italije, te **Šimi Smoliću**, antifašističkom aktivistu i predsjedniku Udruge Josip Broz Tito iz Zadra. Posebnu nagradu Udruge zadarskih antifašista za objektivno praćenje u medijima dobio je novinar Zadarskog lista **Boris Kupčak**. Odlikovanja i priznanja dobitnicima uručio je **Stjepan Mesić**.

je Zadar oslobođen tek 1995., kao što to oni kažu, što bi danas onda slavili – upitao se Budija i dodaо da svi oni koji ne žele polagati vijence pod partizanskim petokrakom, simbolom borbe protiv okupatora i njihovih podanika, ustaša i četnika, kreću se mračnom stranom ulice.

Svečanoj akademiji prisustvovali su još zadarske saborske zastupnice **Ingriđ Antičević Marinović** i **Vesna Sabolić**, predsjednica ŽO SDP-a **Renata Sabljarić Dračevac**, te bivši savjetnici bišeg predsjednika Stjepana Mesića **Budimir Lončar** i **Tomislav Jakić**.

Z.L.

BLISTAVI RATNI PUT

U organizaciji Sekcije boraca 13. proleterske brigade „Rade Končar“ SABA RH, Saveza udruga antifašista Karlovačke županije i Mjesnog odbora Sjeničak-Utinja, 7. studenoga je u Gornjem Sjeničaku upriličena svečanost povodom 72. obljetnice formiranja 13. udarne proleterske brigade „Rade Končar“. Ispred spomenika brigadi položeni su vijenci i odana počast poginulim borcima, te evocirana sjećanja na blistav ratni put te proslavljeni jedinice Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske.

Pozdravne riječi uputili su **Mirko Miladinović**, potpredsjednik Saveza udruga antifašista Karlovačke županije, **Marko Carević**, predsjednik Mjesnog odbora Sjeničak-Utinja, **Siniša Ljubojević**, karlovački dožupan, **Janko Sopčić**, ratni pripadnik brigade i **Petar Raić**, predsjednik Sekcije boraca 13. proleterske brigade. O događajima prilikom formiranja brigade, njezinom borbenom djelovanju i očuvanju tradicija te partizanske jedinice govorio je **Branko Kljajić**, rođeni Sjeničarac i predsjednik Saveza udruga antifašista Karlovačke županije.

- Brigada je formirana 7. studenog 1942. godine u Gornjem Sjeničaku i dobila ime „Josip Kraš“. U Žumberku je brigada zbog uspjeha postignutih u borbama, 11. prosinca 1942. godine preimionovana i proglašena 13. udarnom proleterskom brigadom „Rade Končar“. Krasila ju je mladost, jer je više od 50 posto njezinih boraca bilo mlađe od 20 godina. Čak je i legendarni komandant Rade Bulat bio tek nešto stariji od 20 godina. U brigadi su se borili pripadnici svih naroda i narodnosti tadašnje Jugoslavije, bilo je i više od 250 stranaca: Rusa, Gruzijaca, Talijana i više od 400 žena. Prilikom formiranja brigada je imala 600 boraca, od kojih su polovica bili članovi KPJ. Brigada je prešla put od oko 17 tisuća kilometara, kroz nju je prošlo oko 10 tisuća boraca, a svaki četvrti (znači njih 25 posto) je dao život za slobodu. Sudjelovala je u oslobođanju Beograda i Zagreba, a odlikovana je brojnim odličjima, kazao je Kljajić.

♦Polaganjem vijenaca ispred spomenika brigadi, te odavanjem počasti poginulim borcima i evociranjem sjećanja na trnovit borbeni put, obilježena 72. obljetnica formiranja 13. proleterske brigade „Rade Končar“

Svečanost u Gornjem Sjeničaku ispred spomenika 13. proleterskoj brigadi „Rade Končar“

„Brigada je sudjelovala i u borbama za oslobođenje drugih mesta, pa tako u Lajkovcu u Srbiji djeluje sekcija 13. proleterske. Pred nama je zadatak očuvanja i njegovanja tradicija ove legendarne brigade. Ako slovenski antifašisti, jer se brigada borila i na Žumberku, te u Dolenjskoj i Beloj Krajini, to čine, ako to čine i oni u Lajkovcu u Srbiji, onda je naša dužnost višestruko veća“, zaključio je Kljajić.

Na skupu je pročitan brzojav Sekcije boraca 1. proleterske divizije iz Beograda, upućen preživjelim borcima, ali i svim sudionicima komemorativne svečanosti. Izaslanstvo Sekcije boraca 13. proleterske brigade, dan ranije (6. studenog) položilo je vijence i na spomen-obilježja na Žumberku (u Budinjaku, Sošicama i Radatoviću). Znano je da je jedna od najvećih odliki 13. proleterske brigade bila njena čvrsta povezanost s narodom Žumberka tijekom ratnih godina. Hrvatski je narod s tog područja smatrao „Končarevcе“ svojom brigadom, popunjavao je novim borcima, hranio i snabdijevao svim potrebnim, pomagao u stvaranju što povoljnijih uvjeta za izvođenje njenih borbenih akcija.

Partizani Hrvatske i Slovenije borili su se zajedno i u Žumberku i u Beloj krajini, pa ni danas narod ne zna gdje je granica. I danas je odnos prema antifašizmu i antifašistima čvrsto ugrađen u svijest naroda Žumberka.

Za ratni put i uspjehe 13. proleterske brigade bilo je od ogromnog značaja to, što je njen borbeno jezgro sačinjavao 1. proleterski bataljun Hrvatske i što su partijska i skojevska organizacija iz Zagreba stalno u nju upućivale radnike, studente i đake, te je brigada sve više postajala jedinica zagrebačkog proletarijata. Brigada je, djelujući na području Žumberka i Pokuplja, stvarala uvjete za široki razmah ustanka i formiranje novih krupnih jedinica Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske. Početkom studenog 1943. godine 13. proleterska brigada ušla je u sastav 1. proleterske divizije. Sudjelovala je u banjalučkoj, drvarskoj i beogradskoj operaciji i na Srijemskom frontu. Kasnije sudjeluje i na gonjenju neprijatelja na pravcu Vukovar – Đakovo – Nova Gradiška – Čazma – Zagreb, gdje je i završila svoj borbeni put.

B.M.

snimio: M. Čimeša

Edukativni projekt „Znanjem protiv mržnje“

• Već treću godinu zaredom, edukativni projekt „Znanjem protiv mržnje“ namijenjen učenicima i nastavnicima osnovnih i srednjih škola u Varaždinskoj županiji, uspješno okuplja sve zainteresane za učenje o toleranciji, a protiv diskriminacije, rasizma, ksenofobije i drugih oblika mržnje

Ne tolerancija je još uvijek prisutna u svim društvenim slojevima. Svaki čovjek je drugačiji, a to ne bi smjelo degradirati društvo, nego ga obogatiti. Potrebna nam je edukacija o toleranciji poput ovog skupa u Ivanču. Među adolescentima koji tek razvijaju svoju osobnost, važno je razviti tolerantan stav. U školama dosta spominjemo teme vezane uz toleranciju, no primjena naučenog često ne dopre do svih, smatra **Marinko Grgić**, maturant Prve gimnazije Varaždin. Marinko je ljetos prisustvovao Ljetnoj školi u Savudriji pa je ovdje u Ivanču samo nadopunio svoje saznanja. I ovog je puta skup održan povodom Međunarodnog dana borbe protiv antisemitizma, fašizma i ksenofobije.

Središnja tema ovogodišnjeg skupa posvećena je Ani Frank, najpoznatijoj žrtvi holokausta. Ona je pred točno 70 godina, u ljetu 1944., zapisala posljednje riječi u svoj dnevnik, nakon čega je njen skrovište otkriveno te je deportirana u logor. Njezin Dnevnik ostao je vrijedno svjedočanstvo o događajima tijekom Drugog svjetskog rata i danas je obavezna lektira u mnogim školama diljem svijeta. Stoga je to bila prigoda da se u goste pozove gđa **Ellen Berends**, veleposlanica Kraljevine Nizozemske.

Sudionike je upoznala sa ostavštinom Ane Frank, s Muzejom u kući u kojoj je bilo tajno skrovište, s odnosima Nizožemaca i Nijemaca nakon završetka rata.

O Dnevniku Ane Frank govorio je i mladi **Mislav Mraz**, učenik Osnovne škole „Petar Zrinski“ Jalžabet, nakon čega je emitiran film „Anne Frank: Short Life“. O pružanju otpora fašizmu tijekom rata, govorio je **Milivoj Dretar**, pritom se osvrnuvši na nedovoljno znan pokret „Bijela ruža“ u Njemačkoj, o masovnoj akciji spašavanja Židova u Danskoj, o misiji Hane Seneš i o Pravnedinicima među narodima.

U drugom dijelu skupa predstavile su se ostale škole – suradnici projekta. Učenici Gospodarske škole Varaždin prezentirali su svoj posjet Spomen-područja Jasenovac, gdje se od 1941.-1945. nalazio najveći logor smrti u NDH. Učenici Osnovne škole Ivana Kukuljevića Sakcinskog iz Ivanča predstavili su se s temom o problemima osoba s poteškoćama u razvoju, s naglaskom na Operaciju T4 prilikom koje je za vrijeme rata ubijeno nekoliko desetaka tisuća osoba s invaliditetom. **Sonja Poljak** održala je izlaganje o antifašističkoj baštini ivanečkog i lepoglavlavskog kraja, s pozivom na daljnje održavanje spomenika. Zadnje izlaganje pripalo

je učenicima Srednje škole Maruševec, pobjednicima natječaja „Sjene prošlosti“. Zadatak je bio da učenici prikupe informacije o nestalim židovskim obiteljima u svom zavičaju, da prikupe njihove osobne fotografije, pronađu kuće, grobove, osobne predmete. Mladi Maruševecani su istražili Židove u Ivanču i Lepoglavlju, i kako su zadatak odlično odradili, za nagradu su sudjelovali u prvoj Ljetnoj školi mira u Savudriji. Svoje su dojmove s dvotjednog ljetovanja prezentirali ostalim sudionicima.

Naš projekt „Znanjem protiv mržnje“ ide dalje. Imamo potporu Varaždinske županije i školskih ustanova te je interes svake godine sve veći. Cilj je da svake godine uključujemo sve više škola i da se poruka o toleranciji i poštivanju građanskih prava širi. Ovakvih skupova nedostaje, a vjerujem da će naredni projekti zainteresirati učenike, izjavio je prof. **Milivoj Dretar**, autor projekta i koordinator Udruge za edukaciju i promicanje ljudskih prava. Skupu su nazočili **Dubravka Biberdić**, predsjednica Skupštine Varaždinske županije, **Čedomir Bračko i Branko Putarek**, zamjenici gradonačelnika Ivanča, ravnatelji, predstavnici civilnih udruga i brojni nastavnici.

M.D.

MJESEC HRVATSKE KNJIGE U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI

Knjige o antifašizmu dodijeljene čitaonicama i školama

• Povodom mjeseca hrvatske knjige koji se na razne načine obilježava diljem Lijepe naše, Predsjedništvo Zagajnice udruga antifašističkih borbaraca i antifašista Varaždinske županije odlučilo je darovati nove naslove u izdanju SABA RH čitaonicama i školama u Varaždinskoj županiji

Tako su paketi od desetak naslova uručeni osnovnim školama u Martijancu, Šemovcu, Trnovcu i Ivanču, srednjim školama u Maruševcu, Ivanču te Gospodarskoj školi u Varaždinu te gradskim knjižnicama u Ludbregu, Varaždinu i Novom Marofu. Knjige su povezane s tematikom Drugog svjetskog rata, antifašističkim pokretom i spomeničkom baštinom.

Zahvaljujemo SABA RH koji nam je poslao nove naslove jer se radi o vri-

jednim knjigama koje bi svaka knjižnica trebala imati. Donacije knjiga znak su zahvalnosti školama s kojima već godina surađujemo pri obilježavanju povijesnih događaja i komemoracija. Nadamo se da ćemo našu suradnju nastaviti i dalje, a da će ovi novi naslovi potaknuti nastavnike i učenike na samostalno istraživanje hrvatske povijesti i kulture - rekao je prof. Milivoj Dretar, predsjednik ZUABA Varaždinske županije.

Među knjigama se nalaze zbornici

radova o Bleiburgu, partizanskoj gimnaziji i logoru na Rabu, monografije o narodnim herojima Milki Kufrin i Večeslavu Holjevcu, brošure o ženama u logorima NDH i povijesti Podravine, kronologija Narodnooslobodilačke borbe. Najposežnija knjiga, „Jasenovac, žrtva je pojedinac“, na 1888 stranica sadržava popis od preko 72.000 imena žrtava logora. Velik broj ljudi i sa širem varaždinskim području stradao je u tom logoru.

M.D.

Svečano obilježena 71. godišnjica AVNOJ-a

♦Više od 2.000 antifašista okupilo se 29. studenog u Jajcu na manifestaciji kojom je obilježena 71. godišnjica povijesnog Drugog zasjedanja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ)

Počast poginulim borcima tom prilikom odali su borci Narodnooslobodilačkog rata (NOR), predstavnici nekoliko političkih stranaka i nevladinih organizacija te antifašisti iz gotovo svih republika bivše Jugoslavije.

Drugo zasjedanje AVNOJ-a održano je 29. studenog 1943. godine u Jajcu, u prostorijama današnjeg muzeja AVNOJ-a. U zgradu održavanja II. zasjedanja AVNOJ-a danas se nalazi stalni muzejski postav, a svake godine se, sad već tradicionalno, obilježavaju dani Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije.

- Ove je godine organizator Javna ustanova Muzej II. zasjedanja AVNOJ-a priredila bogat sadržaj. Program je počeo u petak 28.11. otvaranjem izložbe edukativnog centra "Muzej kao mjesto permanentne konferencije". Centralni dio programa priređen je u subotu 29.11. gdje je nakon polaganja cvijeća i vijenaca na spomenik stradalim borcima u II. svjetskom ratu bila upriličena svečana akademija povodom 71. godine Drugog zasjedanja AVNOJ-a te bogat glazbeni program.

Zamišljen kao platforma dijaloga – najprije regionalnog, ali i europskog umrežavanja – znanstvenika, akademika, aktivista, muzealaca, studenata i učenika, novonastali prostor muzeja (kao foruma) ima za cilj razvijati inovativne i participativne oblike političkog obrazovanja, kako bi se doprinijelo jačanju civilnog društva.

Sam naziv "Muzej kao mjesto permanentne konferencije" jasno sugerira da se radi o prostoru susreta, u kojem posjetilac napušta pasivnu poziciju promatrača i zauzima ulogu medijatora, producenta, tumača povijesti. Sam centar je smješten na katu muzeja.

Program svečanog obilježavanja podsjetio je na vrijeme kada je održano Drugo zasjedanje AVNOJ-a u Jajcu 29. i 30. XI. 1943. U njegovu je sastavu tada bilo 250 vijećnika (iz Hrvatske 78), a u radu su sudjelovala 142 izaslanika (iz Hrvatske 37). Prihvaćena je Deklaracija Drugog zasjedanja AVNOJ-a, koja je sadržavala sva politička stajališta i zaključke zasjedanja. U skladu s njom AVNOJ je proglašen vrhovnim zakonodavnim i izvršnim predstavničkim tijelom Jugoslavije, uspostavljen je Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije

Antifašisti okupljeni 29. studenoga ove godine u Jajcu

(NKOJ) kao privremeno tijelo s obilježjima vlade za ostvarivanje provedbenih funkcija, oduzeta su prava zakonitosti kraljevskoj vladi u inozemstvu, pregledani su svi međunarodni ugovori i obveze koje je ona sklopila te zabranjen povratak kralju Petru II. Karađorđeviću u zemlju, s tim da o sudbini monarhije nakon rata odluči narod slobodnom voljom. Odlučeno je da se Jugoslavija ustroji federalno kao državna zajednica ravnopravnih naroda, koja će osigurati punu ravnopravnost Srba, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca i Crnogoraca, odnosno Srbije, Hrvatske, Slovenije, Makedonije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Te su odluke značile rušenje sustava vlasti Kraljevine Jugoslavije i uspostavu novoga sustava vlasti. Izabrano je Predsjedništvo od 55 članova, koje je između zasjedanja Vijeća obavljalo sve njegove funkcije. Predsjedništvo je zatim imenovalo NKOJ, koji je imao naredbodavne i izvršne funkcije u području uprave, inozemnih poslova, narodne obrane, pravosuđa, gospodarstva, informacija, socijalne politike i zdravstva. Za predsjednika i povjerenika za narodnu obranu imenovan je Josip Broz Tito, kojemu je Predsjedništvo dodijelilo i zvanje maršala Jugoslavije. Potvrđene su odluke ZAVNOH-a o priključenju Istre, Rijeke, Zadra, Cresa, Lošinja, Lastova i Palagruže Hrvatskoj, kao i odgovarajuće slovenske odluke o priključenju Sloveniji Slovenskoga primorja i ostalih slovenskih područja koja je anektirala Italija. Sastavljena je i Državna komisija za utvrđivanje zlo-

čina okupatora i njegovi suradnika. Odluke su povoljno primljene u savezničkim zemljama i dovele do njihova priznanja antifašističke i partizanske borbe u Jugoslaviji.

Zamisao o osnutku AVNOJ-a kao vrhovnoga političkog predstavništva antifašističke i oslobodilačke borbe u Jugoslaviji, nastala je u proljeće 1942., a nametnuo ju je razvoj unutarnjih i vanjskopolitičkih prilika. Otada AVNOJ vodi političku borbu koja će odlukama donesenima na II. zasjedanju prekinuti pravovaljanost »prvodecembarskog akta ujedinjenja« iz 1918. i dovesti do stvaranja Demokratske Federativne Jugoslavije. Iako je imao značaj privremenoga predstavničkog i političkog tijela, na njegovim je odlukama izgrađen politički ustroj nove jugoslavenske države, koja se i nazivala avnojevskom. Tim su imenom nazivane i unutarnje granice republika FNRJ, odnosno SFRJ (avnojevske granice), a odluke državnopravnog karaktera pružile su mogućnosti za formulacije ustava iz 1974. i odigrale korisnu ulogu za međunarodnopravno priznavanje Republike Hrvatske.

U manifestaciji koja je održana pod nazivom "Dani AVNOJ-a 2014." ove su godine u Jajcu sudjelovali antifašisti iz svih krajeva bivše Jugoslavije. Među učesnicima skupa bilo je i antifašista koji su u vrijeme drugog svjetskog rata bili djeca ili su se rodili za njegova trajanja. Iako u visokoj dobi, nastavljaju tradiciju i ne propuštaju priliku doći u Jajce i sresti se s drugovima iz svih krajeva bivše države.

S.T.

Obnova spomenika poginulim borcima na Jesenjaku

•Umiven vodom spomenik je izgledao gotovo kao nov, a mi smo bili zadovoljni što smo ga obnovili i što ostaje kao dio ukupne spomeničke baštine NOB-a koja govori o borbi protiv fašizma i nacizma u Drugom svjetskom ratu i žrtvama ljudi ovog kraja

Na Jesenjaku spomenik poginulim partizanskim borcima kraj pećine bio je značajno oštećen, najvjerojatnije od grana stabala koja su sjećena u neposrednoj blizini spomenika. Predsjedništvo UABA Liburnije i podružnice Matulji stoga je odlučilo krajem studenog ove godine krenuti u obnovu spomenika.

Bilo je lijepo subotnje jutro, kada je grupa članova predsjedništva UABA Liburnije i Podružnice Matulji, zajedno s kamenorescem **Vojislavom Malnarom** i predsjednikom Mjesnog odbora Žejane **Vilimom Sankovićem** krenula u akciju obnove spomenika. Automobili su ostali kraj šumskog puta, a uz strmi i neravan uspon po tragovima nekadašnje staze uspennitali smo se do blage zaravni gdje se nalazio oštećeni spomenik.

Najteži dio posla oko prijenosa kanti s vodom, cementa, ljepila, mramorne ploče kao i ostalog materijala i alata, obavio je predsjednik UABA Liburnije **Branko Afrić** svojim traktorom. Nismo baš bili sigurni da će savladati taj uspon sa svim tim neravninama i kamenjem, ali u iskusnim i sigurnim rukama, uz sva naginjanja i poskakivanja, traktor s materijalom u velikoj košari uspeo se do vrha.

Posla je bilo za sve, od struganja mahovine i razne nakupljene nečistoće do trave uz postolje. Najveći ali i najstruč-

niji dio posla obavili su kamenoklesar Vojislav Malnar i njegov pomoćnik koji su postupno i temeljito obnavljali spomenik, te postavili novu mramornu ploču s istim uklesanim slovima i obrubima od bunja.

A da je spomenik identičan svom originalu, potvrdio je Vilim Sanković koji je zaista bio i najpozvaniji da to kaže jer je učestvovao u njegovoj izgradnji i svojim konjima dopremao materijal, sada već davne 1978. godine.

Umiven vodom spomenik je izgledao gotovo kao nov, a mi smo bili zadovoljni što smo ga obnovili i što ostaje kao dio ukupne spomeničke baštine NOB-a koja govori o borbi protiv fašizma i nacizma u Drugom svjetskom ratu i žrtvama ljudi ovog kraja.

Posebna zahvala i čelnicima Općine Matulji što su nam pružili finansijsku potporu i tako omogućili obnovu ovog spomenika.

D.Š.

Posjet Vukovaru

U organizaciji i na inicijativu Udruge zagrebačkih branitelja Vukovara antifašisti UABA Grada Opatije i UABA Liburnije posjetili su Vukovar.

Obišli su poznata mjesta sjećanja: Vukovarsku bolnicu, Spomen-dom Ovčara, Masovnu grobnicu Ovčara, Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata, Centar domovinskog rata, Križ na ušću Vuke u Dunav i prošli Trpinjskom cestom.

U Vukovaru su se susreli i s **Lazom Đokićem**, predsjednikom UABA Grada Vukovara i SABA Vukovarsko srijemske županije koji im je uručio knjigu o Dudiku i pričao o aktivnostima UABA Grada Vukovara. Obišli su i spomenik Dudik koji je podignut u Mlinici gdje je bilo stratište za vrijeme II svjetskog rata, a danas je u jako lošem stanju i trebalo bi ga obnoviti.

Suzana Cvetković

Istraživanje za članak u specijaliziranom časopisu "Communist and Post-Communist Studies" koga izdaje vodeći svjetski izdavač znanstvene periodike "Elsevier" iznosi nove tvrdnje

POLITIČKI REŽIM TITOVE JUGOSLAVIJE NIJE BIO TOTALITARAN

•Politički režim Titove Jugoslavije nije bilo totalitaran, kako ga često prikazuju u javnom životu bivših republika, premda je u početku imao elemente totalitarizma, tvrde slovenski sociolozi u međunarodnom znanstvenom časopisu

Istraživanje za članak u specijaliziranom časopisu "Communist and Post-Communist Studies", koga izdaje vodeći svjetski izdavač znanstvene periodike "Elsevier", potaknuto je, kako autori kažu, neselektivnim etiketiranjem Titove Jugoslavije kao totalitarne države bez vremenske ili neke druge zadrške, prenosi Hina.

U dva slučaja tako su Jugoslaviju službeno obilježila nadležna tijela državnih vlasti Hrvatske i Slovenije, a da se niti jedno od njih nije pozvalo na neko sustavno promišljanje totalitarizma, niti su analizirala način prisutnosti navodnog sustava i vrijeme njegova trajanja, ističu sociolozi Sveučilišta u Mariboru **Sergej Flere i Rudi Klanjšek**.

Hrvatski je sabor 2006. usvojio deklaraciju o "osudi zločina počinjenih tijekom totalitarnog komunističkog sustava u Hrvatskoj 1945.-1990.", a Ustavni sud Slovenije je 2011. poništio odluku Gradske općine Ljubljane, koja je željela imenovati cestu u izgradnji po Josipu Brozu Titu.

U presudi, Ustavni sud Slovenije spomenuo je "Titovo simboličko značenje" povezano s "poslijeratnim totalitarnim komunističkim režimom", te ustvrdio da "Tito simbolizira totalitarni režim".

"Totalitarni diktator" je morao "usklađivati stavove"

Analizirajući povijest Titova režima u skladu s literaturom o totalitarizmu, autori zaključuju da Jugoslavija nije bila totalitarna u više od polovice njezina vijeka. Premda je bio promoviran Titov kult, njegova vlast bila je ograničena federalnom prirodom države, smatraju sociolozi.

To ne znači da nije postojala represija, koja je, osobito do 1953., bila usmjerenja protiv vjerskih ustanova, imanentnih protivnika komunizma, političkih disidenata i općenito na kontrolu inteligencije, napominju Flere i Klanjšek.

Od sredine 60-ih godina republike su postale uglavnom samostalni igrači i brinule se za svoje vlastite interese, privatna poduzeća nisu poslovala pod kontrolom državne planske ekonomije, dok je bio vidljiv kulturni i vjerski pluralizam, ističu autori.

Multinacionalna stvarnost na kojoj je AVNOJ-em utemeljena Jugoslavija, istaknula je različite ekonomske interese, a oni su proizvodili sukobe sve do raspada zemlje.

No, argumenti pokazuju da taj "totalitarni diktator" nije mogao samostalno imenovati članove tijela saveznih republika, nego je to bio dugotrajan proces postizanja "dogovora", usklađivanja i političkih manipulacija.

U svom iskrenom iskazu, početkom 70-ih, vojvođanski lider Stevan Doronjški govori o višemjesečnim "konzulzacijama" oko imenovanja tamošnjih saveznih funkcionera, u kojima su sudjelovali članovi pokrajina, republika i savezne elite, kao i Tito, kažu sociolozi.

Udbe pod vlašću republika

Donošenje odluka ovisilo je o SKJ, ali ona je samo naizgled bila jedinstvena partija, jer se vodstvo svake republike i pokrajine vodilo partikularnim interesima. To je institucionalno dovršeno tako što su sve republike dobile svoje nacionalne banke, ministarstva vanjskih poslova i jedinice teritorijalne obrane, ističu autori.

Politička policija u "prvoj fazi" (1945.-1953.), tvrde autori, odigrala je

tipičnu ulogu za totalitarne režime: zatvarala je pa čak i eliminirala opozicione, potiskivala nezavisni tisak, pomagala provoditi poljoprivrednu kolektivizaciju i slično.

Padom nesporognog šefa jugoslavenske političke policije Aleksandra Rankovića 1966., služba je reorganizirana na način koji je onemogućio djelovanje tipično za totalitarne sustave.

Špijunska mreža je radikalno smanjena, tako da je, primjerice, količina dosjeva praćenih osoba u Sloveniji smanjena s 270 tisuća na jednu tisuću metara dužine.

Ono što određene krugove u Hrvatskoj posebno "svrbi", jest činjenica da Udba od 1967. nije više bila jedinstvena jugoslavenska organizacija nego u nadležnosti republika, kazao je Sergej Flere za Hinu i dodaо: Nakon što su republike u 70-im vodile Udbe svojim putevima, Stane Dolanc je posljednji put pokušao obnoviti federalno-republičku suradnju na području društvene samozaštite, kako se to tada zvalo.

Kulturni pluralizam

Premda je promovirano bratstvo i jedinstvo, proleterski internacionalizam i politika nesvrstanih, saveznoj državi nedostajalo je jugoslavenskog esencijalizma i originalnosti, što bi nužno bilo prisutno u totalitarnim verzijama ideologije.

Kulturalni život, pogotovo nakon 60-ih godina, bio je vrlo raznolik i pluran, što je potpuno strano totalitarnim sustavima. U kazalištu su redovito igrali avangardi zapadni dramatičari kao što su Ionesco, Miller, Camus, Osborne i Albee. Također, tiskane su knjige Camusa, Sartrea, Schumpetera i Marcusea, koje su negirale ulogu radničke klase kakvu je njegovala komunistička dogma, ističe se.

Represija prema vjerskim zajednicama bila je snažna do 1950-ih, do kada je režim potisnuo iz javnosti sve njihove aktivnosti i oduzeo im većinu vlasništva. No, prema podacima iz članka, već 1966. vjerske zajednice izdaju 65 novina s ukupno 3,59 milijuna primjeraka, a 1987. ukupno 99 novina s više od 3,7 milijuna primjeraka. Za usporedbu, u Sovjetskom Savezu do 1990. samo je Časopis Moskovske pravoslavne patrijaršije bio dostupan tamošnjoj javnosti.

Djelatnost vjerskih subjekata u me-

dijskoj areni je stoga sasvim u suprotnosti s onim što teoretičari kažu o totalitarizmu, zaključuju slovenski sociolozi.

Sustav koji je teško klasificirati

Nema nikakve sumnje da su trijumfalistički raspoloženi jugoslavenski komunisti 1945. počeli uvoditi sustav s ključnim totalitarnim značjkama.

Takve namjere se vide iz ukidanja višestračkog sustava, a posebice po uklanjanju političke oporbe i po uspostavi vladavine avangardne partije, tvrdi se u časopisu "Communist and Post-Communist Studies".

Također, vlast je odmah nakon rata smaknula veliki broj građana bez suđenja. Premda se takvo nešto događalo i u drugim zemljama, primjerice u Francuskoj, u Jugoslaviji je to postalo neka vrsta masovnog zastrašivanja i prvi korak u uvođenje moćne političke policije.

Pored toga, vlast je ukinula privatno vlasništvo u poljoprivredi, uvela kontrolu masovnih medija, uspostavila oružane snage podređene Partiji i uvela službenu komunističku ideologiju. Ta se ideologija predstavljala kao otkupiteljska ili "hiljastička", te je imala monopol u javnom životu.

Iako smatraju da Jugoslavija nije bila

totalitarna, autori nailaze na nepremostive prepreke u klasificiranju njezina političkog sustava, i upućuju na različite teoretičare po kojima ona seže od režima slična Francovoj Španjolskoj do "pravne države".

Neodrživa država

Skloni smo tvrditi da se Titova Jugoslavija samo u svojoj prvoj fazi približila totalitarnom režimu, odnosno u razdoblju od 1945. do 1953. No, već od sredine 60-ih, nastaju elementi polarizacije u smislu razvijene predstavnicike demokracije, u kojoj su značajni utjecaji interesnih grupa na proces vladanja bili prisutni. To ne znači da želimo reći da je Jugoslavija bila demokratska u svakom smislu, kažu Flere i Klanjšek.

Iako je Titova država pokazivala sve manje političke prisile prema građanima, država nije postala funkcionalnija, niti se približila održivom ekonomskom i političkom sustavu.

Važni procesi, koji su vodili njezinoj dezintegraciji, nastajali su kao rezultat spontanih snaga, a institucionalna politika sve više je bila utopija i izvan do-dira sa stvarnošću, zaključuju sociolozi Sveučilišta u Mariboru Sergej Flere i Rudi Klanjšek u nedavnom broju časopisa "Communist and Post-Communist Studies".

Pula

JEDANAESTI ANTIFA FEST

Jedanaestu godinu zaredom, Udruga Monteparadiso u svojim je prostorijama (Monteparadiso Hacklab i Monteparadiso Club) u Puli predstavila još jedno izdanje Antifa festivala, koji je ove godine održan 14. i 15. studenog

Prvi dan 11. Antifa festivala održan u Monteparadisu protekao je u znaku dva predavanja, jednog o stanju antifašističkih spomenika u Hrvatskoj, a drugog o antifašizmu u postjugoslavenskom filmu.

Denis Mikšić iz Karlovca govorio je o situaciji sa spomenicima posvećenim NOB-u u 2. svjetskom ratu koji se od 90-ih godina uništavaju ili jednostavno propadaju, a nema volje da ih se obnovi, niti jasne ideje da se išta učini s njima ili u krajnjoj liniji, da ih se pusti tako uništene da ostanu upravo kao svjedoci vremena kada su uništavani. Najviše se zadržao na miniranom spomeniku ispred Hrvatskog muzeja

arhitekture u Karlovcu, rad Vanje Radauša i Drage Iblera te na spomeniku koji je projektirao Vojin Bakić u Petrovoj, gori gdje se nalazila partizanska bolnica.

U Hacklabu su također izložene i fotografije spomenika antifašističkoj borbi, snimljenih u Puli, Rijeci i Karlovcu.

Drugo predavanje koje su u sklopu projekta Antifašistički dani vodili Ri-ječani **Damir Batarelo, Saša Stanić i Dragan Rubeša**, krenulo je s tezom da antifašizam u postjugoslavenskom filmu ne postoji te zaključili kako govore o temi koja praktički ne postoji. Jednostavno, nakon sloma Jugoslavije u

državama koje su se osamostalile, nisu snimani filmovi koji bi bili u pravom smislu riječi antifašistički.

- Kod nas je antifašizam stigmatiziran jer se ta riječ povezuje s komunizmom koju upotrebljavaju s namjerom da je predstave kao najgoru riječ na svijetu, kazao je Stanić primjetivši da se zapravo pod egidom antikomunizma nameće i dopušta širenje fašizma.

Nakon predavanja, u Monteparadiso klubu u podzemlju Rojca, na koncertu su nastupili Summonibng Morbid Head iz Rijeke, Left To Starve iz Karlovca i Duge Rese te Bosonogo Djedinjstvo iz Zadra.

M.R.

KOME I ZA ŠTO SLUŽI NAZIV »HRVATSKA DOMOVINSKA VOJSKA«?

♦Dalekosežne su posljedice ukoliko u svijesti budućih generacija ne ostane zapisano da je u Drugom svjetskom ratu većinska antifašistička vojska bila ta koja je izražavala želje većine stanovnika Hrvatske i koja je bila značajan čimbenik pobjedničke antihitlerovske koalicije, što joj i svijet sa zahvalnošću priznaje, a da je „hrvatska domovinska vojska“ bila ona manjinska, izdajnička vojska koja se borila na strani i za račun poražene fašističke Hitlerove koalicije

Članovi Predsjedništva Udruge antifašista Dubrovnik su na sjednici održanoj 28. listopada, minutom šutnje odali počast nedavno preminulim istaknutim članovima Udruge **Mirku Gjukiću** i **Ivi Sršenu**. Predsjedništvo je obaviješteno da je na upućeno protestno pismo predsjednicima Vlade i Sabora RH, Zoranu Milanoviću i Josipu Leku, i na znanje dr. Ivi Josipoviću, predsjedniku Republike Hrvatske, radi toga što u novom Zakonu o udruženju građana, među aktivnostima od interesa za opće dobro, istaknutima u članku 32. nije navedeno i promicanje vrijednosti NOB-a i antifašizma, došao odgovor Ministarstva uprave. Na to ga je svojim dopisom obvezala Vlada RH, a u odgovoru Ministarstva uprave, kojeg je potpisao ministar **Arsen Bauk**, uz ostalo se ističe da je antifašizam ugrađen u izvorišne osnove Ustava Republike Hrvatske te je, prema tome, njegova važnost nesporna. Ministarstvo je, međutim, prešutno priznalo pogrešku, jer je na kraju napomenuto da će se prilikom prve sljedeće izmjene Zakona, među aktivnosti od interesa za opće dobro, istaknutima u članku 32. stavku 4. Zakona unijeti i promicanje vrijednosti NOB-a i antifašizma.

U nastavku sjednice Predsjedništvo je raspravljalo na temu „Hrvatska Domovinska vojska“, kao prilog skorašnjoj raspravi na Okruglom stolu SABA RH, koja je u planirana Zagrebu, sredinom studenoga ove godine. Kao uvod ovoj dubrovačkoj raspravi, poslužio je tekst člana Udruge **dr Nikole Tolje**, pripremljen za raspravu u Zagrebu, u kome izražava stajalište o tri pitanja koja se vezuju uz sintagmu hrvatska domovinska vojska, i to: izvorište (podrijetlo) sintagme; zašto se kao takva ne može i ne smije prihvati i udomaćiti i, ukoliko se ona trajno prihvati, moguće posljedice za RH, bez obzira što je riječ o povijesnoj neistini.

„Naime, u čl. 5. Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata (Narodne novine 108/1996.) među ratne vojne invalide svrstava se osoba koja je rane ili ozljede dobila *u sastavu hrvatske domovinske vojske mobilizirane od 17. travnja 1941. do 15. svibnja 1945., odnosno do otpuštanja iz zarobljeništva, iako je s tim u vezi bila pravomoćno osuđena nakon 15. svibnja 1945.* Iz te načelne definicije ne vidi se tko se smatra pripadnikom *hrvatske domovinske vojske*. Naknadnim tumačenjem Sektora zaštite vojnih i civilnih sudionika rata pri mirovinskem osiguranju (također iz 1996.) obrazloženo je kako se to odnosi na *sve postrojbe hrvatskih oružanih snaga, i to: hrvatskog domobranstva, ustaške vojnica, oružništva, legionarske postrojbe koje su se kao sastavni dio hrvatskih oružanih snaga borile na bojištima izvan Hrvatske, kao i polaznici Domobranske akademije i Zastavničke škole koji su stanovito vrijeme provodili na izobrazbi izvan Domovine. Pripadnici 369. pojačane pješačke pukovnije (Istočni front), 373. divizije – Tigar divizije, pripadnici 392. divizije – Plave divizije ratne mornarice (Istočni front), ratnog zrakoplovstva (Istočni front, Francuska, Holandija) i pripadnici „Handar divizije“ također se smatraju pripadnicima hrvatske domovinske vojske i mogu ostvarivati zaštitu prema odredbi čl. 5. stavka 1. ročke 3. Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata.*

Poslije ovoga samo po sebi postavlja se temeljno pitanje: kome i zašto služi naziv „hrvatska domovinska vojska“? Ta, naime neprihvatljiva, sintagma, rečeno je, izvedena je, iz nakaradna i neutemeljena shvaćanja karaktera rata, što ga je tzv. hrvatska domovinska vojska od 17. travnja 1941. do 15. svibnja 1945. godine vodila na strani okupatora. Naime, nove hrvatske vlasti prihvatile su, nažalost, reakcionarnu, neosnovanu i za hrvatski narod uvredljivu

tezu da je između svih ratova koje su Hrvati i ostali građani Hrvatske zajedno s njima vodili kroz svoju povijest, upravo taj koji je vođen na strani okupatora istovremeno bio i – domovinski. Ako je to povijesna istina (a nije), tad je s njihove strane bilo normalno i potrebno zaključiti da se vojska koja ga je vodila službeno nazove – domovinskom (što ona po svemu također nije bila).

Dalekosežne su posljedice ukoliko u svijesti budućih generacija ostane zapisano da je u metežu Drugoga svjetskog rata hrvatska domovinska vojska bila ona manjinska, izdajnička vojska koja se borila na strani i za račun poražene fašističke Hitlerove koalicije, a da to nije bila većinska antifašistička vojska koja je izražavala želje većine stanovnika Hrvatske i koja je bila značajan čimbenik pobjedničke antihitlerovske koalicije, što joj i svijet sa zahvalnošću priznaje.

Nakon sveobuhvatne rasprave Predsjedništvo je usvojilo pripremljeni materijal dr Nikole Tolje, zaključivši da naziv hrvatska domovinska vojska treba ukloniti iz upotrebe u svakom pogledu jer odražava višestruke povijesne neistine i pripisuje se postrojbama režima koji je hrvatsku domovinu izdao i koje su bile u službi okupatora. Tim prije jer je taj naziv bez pravih povijesnih kriterija naknadno sročen i nametnut, između ostalog i kao još jedan lažni argument za reviziju povijesti i marginaliziranje NOB-a i antifašizma u novijoj hrvatskoj povijesti, sadašnjosti i budućnosti. Za to nema nikakva razloga, stoga i u povijesne i svake druge svrhe, sve postrojbe koje su sudjelovale u Drugom svjetskom ratu na ovim prostorima neka za sva vremena nose svoja izvorna imena – rečeno je na sjednici Predsjedništva Udruge antifašista Dubrovnik.

Marinko Vlašić

GOVORIMO O ZLU, DA SE NE PONOVI!

•Partizanski veterani i branitelji Domovinskog rata, te brojni poklonici antifašizma na Židovskom groblju u Vukovaru obilježili Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma

Dogadjaj, poznat kao Kristalna noć (noć 9.-10. studenog 1938. godine kad su hitlerovci porazbijali židovske dućane i tako navijestili progon Židova), smatra se početkom holokausta i obilježava se kao Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma. Generalna skupština UN-a, na zasjedanju od 1. studenog 2005. godine je donijela rezoluciju o obilježavanju Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta koja apelira na sve članice UN-a da poštuju sjećanje na žrtve holokausta i ohrabruje razvoj obrazovnih programa o povijesti holokausta, kako bi se iskazala odlučnost u borbi protiv svih oblika antisemitizma, rasizma i ksenofobije u budućnosti.

Tim povodom, podno spomen-obilježja stradalnika, na Židovskom groblju u Vukovaru (9. studenog) upriličen je komemorativni skup. Zajedničko izaslanstvo partizanskih veteranima i branitelja Domovinskog rata, među ostalima, položilo je vijence i odalo počast žrtvama.

- Fašizam je pobijeđen, ali nije potjeran i nije nestao... Najveće nesreće i sramote i najveći ljudski porazi započinju pristankom da se okreće glava od zla... Danas moramo da govorimo o zlu, da se ne ponovi... Obilježavanjem 9. studenog države, institucije, civilno društvo i građani imaju mogućnost da se podsjetite na strašne zločine fašizma, na holokaust, ali i da razmišljaju o njima, te poduzmu aktivnosti i akcije koje su usmjerene na zauzimanje kritičkog stava prema politikama koje šire mržnju, netrpeljivost, nasilje i strah... - poručili su na skupu **Damir Jašarević**, predsjednik Udruge zagrebačkih branitelja Vukovara, **Lazo Đokić**, predsjednik UABA Vukovar i **Srđan Milaković**, zamjenik gradonačelnika Vukovara.

Joco Glavaš iz Inicijative za ljudska prava Osijek, pročitao je proglaš svima kojih bi se njegov sadržaj, kazao je, trebao ticati.

„Na dan 9. studenog obilježavamo 76. obljetnicu Kristalne noći, a istovremeno i Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma. Toga dana njemački nacistički režim potvrdio je ozbiljnost svojih namjera i rješenost da ih provede do kraja. Kristalna noć je kulminacija višegodišnjeg procesa stavljanja izvan zakona i izvan društva

Polaganje vijenca ispred devastiranog spomenika u spomen-parku Dudik

Židova u Njemačkoj, oduzimanja prava na rad, prava na obrazovanje, prava na kretanje. Istovremeno, Kristalna noć je momenat koji najavljuje i oduzimanje najvrijednijeg od svih prava – prava na život. Pred očima cijelog svijeta paljene su i uništavane sinagoge, židovski dućani i obrtničke radnje, stanovi, škole. Židovi su završavali na cesti, ponižavani i premlaćivani do smrti. Tog 9. studenog 1938. godine Europa i svijet tek su promatrati početak svog kraja i sunovrat civilizacije.

Antifašistička liga se pridružuje obilježavanju Međunarodnog dana borbe protiv fašizma i antisemitizma prije svega zbog shvaćanja važnosti toga povijesnog trenutka, ali i zbog razumijevanja onoga u kojem danas živimo. Svatko u ovom društvu tko ne vidi važnost obilježavanja Kristalne noći, onaj koji ne razumije oprez i budnost gotovo 70 godina nakon završetka Drugog svjetskog rata, pripada onima koji su tu noć prespavali. Pozivamo na sjećanja i pozivamo na poštivanje dostojarstva žrtava nacističkoga i svih kolaboracijskih ražima, pa tako i ustaškoga.

Pozivamo na jasnou osudu svega što je upravo hrvatska inačica nacizma znala. Pozivamo na osudu zabrane sjećanja i komemoriranja u Glini, na osudu toga da još postoje ulice koje slave ustaške dužnosnike, na osudu prijetnji smrću ravnateljici jedine ustanove (JUSP Jajce) koja se u ovoj državi bavi genocidom počinjenim za Drugoga svjetskog rata. Pozivamo i na osudu nasilja nad

jednim pismom, na osudu neprekinutog uništavanja antifašističkih spomenika, na osudu govora mržnje i svih drugih pojava koje umanjuju našu mogućnost nazivanja stvari pravim imenom.

Još jednom pozivamo najviše državne dužnosnike, ali i sve ostale predstavnike vlasti koji su izabrani voljom hrvatskih državljanina da s politike dekorativnog antifašizma i prigodno-komemorativnih praksi pređu na stvarno antifašističko djelovanje, te da se u skladu s danim ovlastima i proklamiranim svjetonazorom suprotstave narastajućem historijskom revizionizmu i nasiљju, te osiguraju kvalitetno obrazovanje mlađih generacija. Antifašizam nije slovo na papiru, pa čak i ustavnom, nego istinska reakcija u obranu drugih i obranu samoga sebe“, poručio je Glavaš.

Tijekom boravka u Vukovaru, zajedničko izaslanstvo partizanskih veteranima i branitelja Domovinskog rata položilo je vijence i odalo počast žrtvama na Spomen-obilježju masovne grobnice na Ovčari i ispred devastiranog spomenika u spomen-parku Dudik. U izaslanstvu su bili: **Branko Božić**, tajnik Sekcije boraca 1. hrvatskog korpusa SABA RH, **Slavko Cerjanec**, potpredsjednik UABA Jug Zagreb (ujedno i hrvatski branitelj), **Lazo Đokić**, predsjednik UABA Vukovar, **Damir Jašarević**, predsjednik Udruge zagrebačkih branitelja Vukovara i **Nikola Damjanović**, tajnik Savjeta za branitelje i njegovanje tradicija NOB SDP-a.

B. M.

PROSLAVLJENA 70. GODIŠNICA OSLOBOĐENJA OD FAŠIZMA

•Borci 12. Dalmatinske brigade, NOV Jugoslavije 18. listopada 1944. godine su oslobodili Omiš. Taj dan je jedan od najvećih datuma u povijesti grada, a tim povodom 18. listopada 2014. godine održana je svečana akademija

Svečanost obilježavanja 70. godišnjice oslobođenja Omiša u organizaciji Grada Omiša i Udruge antifašista Grada Omiša počela je polaganjem vjenaca na kosturnici poginulih boraca na gradskom groblju Vrisovac. Vjenac je položio izaslanik Predsjednika Republike Hrvatske i zamjenik predsjednik SABA RH **Josip Milat**, zatim delegacije Saveza antifašističkih boraca antifašista Republike Hrvatske, Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije, Grada Omiša, Udruge antifašista Grada Omiša te delegacije gradova Splita, Makarske, Trogira i Solina. Nakon odavanja počasti minutom šutnje, prisutni su se uputili do spomenika poginulim braniteljima Domovinskog rata s područja grada Omiša i općine Dugi Rat, Šestanovac i Zadvarje, gdje su delegacije Grada Omiša i Udruge antifašista Grada Omiša položili vijence i odali počast.

Svečana akademija je održana u prepunoj kongresnoj dvorani hotela Plaže. Pored izaslanika Predsjednika Republike **Josipa Milata**, akademiji je prisustvovao i **Krešimir Sršen**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije. Uz pozdravne riječi **Jelene Novaković** koja je ujedno bila i voditeljica programa, sudionicima aka-

demije se obratila **Anka Mandušić** članica Predsjedništva Udruge antifašista Grada Omiša koja je evocirala sjećanja na antifašističku borbu naroda omiškog kraja. Skup je pozdravio dogradonačelnik Grada Omiša **Ivo Tomasović** koji je istakao značaj antifašizma za suvremenu Hrvatsku, na čijim temeljima počivaju i Hrvatska i Evropa.

Izaslanik Predsjednika Republike Josip Milat govorio je o novim oblicima fašizma koji se javljaju kod nas i u Evropi, te negiranju istine o NOB. Naša je obaveza da se istina o NOB i pobjedi nad fašizmom prenosi na mlade generacije.

Narod omiške općine je tijekom NOB-a dao 2999 boraca što je u odnosu prema ukupnom broju stanovnika predstavljalo doista impozantan broj. Treba posebno istaknuti da je općina Omiš dala dva narodna heroja, 46 nositelja Spomenice 1941., pet generala i admiralu.

U NOB poginulo je 660 boraca od čega 625 muškaraca i 35 žena. Osim poginulih boraca 619 osoba su žrtve fašističkog terora, što najbolje govori o strahotama koje su u II. svjetskom ratu pogodile narod omiške općine.

Sudionici akademije prisjetili su se svih, živih i poginulih boraca s područja Omiša koji su doprinijeli slobodi grada.

Jure Kaštelan i sam sudionik NOB-a, u sjećanje na te dane i pale borce kaže: „Sjećanje na pale borce nije samo znak kulta, samo izraz poštovanja i zahvalnosti. Njihove oči, kao zjenice slobode gledaju u budućnost. Oni su vrela životne rijeke. Oni su poruke mira i bratstva među ljudima, narodima i kontinentima. Sjećati se znači vjerovati u vlastite snage, u snage sebe sama i svoga naroda, znači stvarati i graditi život protiv beznađa, protiv mraka, nasilja i uništenja. Iz malih vrela izvire silna i moćna rijeka. Kad bi vrelo presušilo, umrla bi i sama rijeka. Ova vrela ne mogu presušiti jer izviru iz neuništivih dubina naroda, iz ljubavi, iz osjećaja pravde i slobode.“

Glumci **Otokar Levaj** i **Petar Buljević** recitirali su ratnu poeziju Jure Kaštelana, članovi udruge za očuvanje hrvatskog folklora Omiš, izveli su Omiško kolo, a na kraju je bio prikazan film o zbjegu u El Shatt.

Tijekom akademije Josip Milat je uručio Povelju Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH **Milanu Kuvačiću** i odlikovanje Predsjednika Republike Ivo Josipović Red braće Radić preživjelom borcu Druge dalmatinske brigade s Bara u bitci na Neretvi **Hrvoju Mimici**.

Svečanost je završila domjenkom u hotelu Plaža.

Anka Mandušić i Nedjeljko Fistonić

Sudionicima na svečanoj akademiji u povodu jubilarne 70. obljetnice oslobođenja Omiša govorio Josip Milat, zamjenik predsjednika SABA RH i izaslanik predsjednika Republike Hrvatske

PONIŠTITI ODLUKU GRADSKOG VIJEĆA

•Na Međunarodni dan ljudskih prava, Antifašistička liga Hrvatske organizirala je prosvjed zahtjevajući poništenje odluke Gradskog vijeća o mjestu komemoracije srpskim žrtvama, te promjenu imena zgrade Hrvatski dom u Spomen-dom

Poveća skupina članova Antifašističke lige Hrvatske, Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, Saveza društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske i SNV-a, organizirano su, na Međunarodni dan ljudskih prava (10. prosinca) ispred Hrvatskog doma upriličili prosvjed. Razlog je nedavna odluka Gradskog vijeća Gline da se zabranjuju komemorativni skupovi na tome mjestu, na kojem je 1941. godine počinjen najveći zločin ustaša nad Srbima. S druge strane ulice i gradskog korza u isto vrijeme održan je skup hrvatskih branitelja i članova obitelji žrtava iz Domovinskog rata.

- Na ovome mjestu stajala je pravoslavna crkva u kojoj su ustaše 1941. godine ubile stotine Srba. U spomen na te žrtve podignut je Spomen-dom 1976. godine kojega je Gradsko vijeće 1995. godine preimenovalo u Hrvatski dom. Gradsko vijeće je u listopadu ove godine zabranilo održavanje komemoracija na ovome mjestu. Okupili smo se da podupremo slobodu javnog okupljanja, iskazivanja vlastitih stavova i sjećanja. Važno je da pronađemo primjeren način obilježavanja svih žrtava Srba i Hrvata kojima je obilježena teška povijest Gline. Nadam se da će državne vlasti Hrvatske smoci snage vratiti ime Spomen-dom i ploču na kojoj je pisalo što se ovdje dogodilo, da se to pamti i da mogu pročitati prolaznici i nove generacije, istaknula je Vesna Teršelić, voditeljica Documente – Centra za suočavanje s prošlošću.

- Po međunarodnom pravu, Ustavu i zakonima Republike Hrvatske kažnjivo je veličanje genocida i branjenje slobodnog i mirnog okupljanja građana. Došli smo da se poklonimo žrtvama iz Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata i da pokažemo da se ovdje komemoracije mogu i trebaju održavati. Tražimo povratak Spomen-doma koji je podignut kao mjesto sjećanja, kulture i zajedničkog života, rekao je dr. Milorad Pupovac, saborski zastupnik.

- Vlast koja zabranjuje komemoriranje na mjestu tako strašnoga, neporecivog zločina ne zaslužuje povjerenje i suradnju, već najoštriju osudu i hitan odlazak. Srpske organizacije i Antifašistička liga će sasvim sigurno

nastaviti komemoriranja na mjestu ispred nekadašnje srpsko-pravoslavne crkve, mjestu najvećeg ustaškog zločina izvan sustava koncentracijskih logora, kazao je Saša Milošević, zamjenik predsjednika SNV-a.

„Ako smo pogriješili u proceduri, donijet ćemo novu odluku u kojoj ćemo svima zabraniti polaganje vijenaca ispred Hrvatskog doma, jer je riječ o namjernoj provokaciji većinskog hrvatskog stanovništva. Imaju kosturnicu na pravoslavnom groblju, pa neka tamo održavaju komemoraciju“. Tim je riječima član HSS-a i potpredsjednik Gradskog vijeća u Glini Stjepan Tonković odgovorio na konstataciju da nedavno donesena odluka ovog tijela po mišljenju Ministarstva uprave nikome ne zabranjuje okupljanje i izražavanje pjetet žrtvama na dotadašnjim simboličnim spomen-punktovima u ovom gradu, osim službenim delegacijama Grada Gline. Riječ je o Odluci o utvrđivanju mjesta polaganja vijenaca, cvijeća i paljenju svijeća na području naselja Gline, donesenoj na prijedlog Kluba vijećnika HDZ-HSP dr. Ante Starčević i HSS-a, kojom se utvrđuje da se komemori-

ranje može provoditi isključivo na području ispred križa srušene crkve sv. Ivana Nepomuka te groblja na prostoru naselja. Ministarstvo uprave je, međutim, utvrdilo da se odluka o protokolarnom polaganju vijenaca, cvijeća i paljenju svijeća na ovim lokacijama odnosi samo na glinske gradske dužnosnike, te da ne sadrži odredbe o bilo kakvom ograničavanju mirnog okupljanja na ostalim mjestima na području grada. Izjava vijećnika HSS-a, međutim, sugerira koji je točno naum stajao iza naizgled banalnog komunalnog problema: zabrana obilježavanja masovnog pokolja građana srpske nacionalnosti za vrijeme NDH u centru Gline, na kojoj će, po svemu sudeći, dio vijećnika i dalje ustrajati.

Tijekom javnog prosvjeda Antifašističke lige održan je i kontra prosvjed, na kojem je nekoliko desetaka građana vikalo „Ovo je Hrvatska“, „Zašto ne obilježavati ubijene Hrvate“, „Otiđite u Srbiju“... Po završetku skupa antifašista pred Hrvatski dom su došli sudionici drugog prosvjeda pjevajući domoljubne pjesme, noseći hrvatsku zastavu.

B. M.

Antifašistička liga Hrvatske obilježila je Međunarodni dan ljudskih prava prosvjedom ispred glinskog Hrvatskog doma

*Ukrali željezna vrata s natpisom
‘Arbeit macht frei’ s nekadašnjeg koncentracijskog logora*

U Njemačkoj je taj čin osuđen kao sramno djelo

•Nepoznate osobe ukrale su početkom studenog ove godine vrata od kovanog željeza s natpisom “Arbeit macht frei” s bivšeg nacističkog koncentracijskog logora Dachau blizu Muenchena, objavila je policija

Krađa koja je primijećena u nedjeljnoj vjerojatno je izvedena u noći između subote i nedjelje, navodi bavarska policija u priopćenju.

Počinitelj ili počinitelji su odnijeli povjesna vrata visoka dva i široka jedan metar. Istragom za sada nisu pronađeni dokazi. Upućen je poziv mogućim svjedocima da se javi.

Predsjednik Zaklade povjesnih mješta Bavarske i konservativni zastupnik (CSU) Karl Freller je rekao da se radi o “sramnom djelu”, prenijela je njemačka agencija dpa.

Dachau nema sustav nadzora, ali ga 24 sata dnevno čuvaju agenti sigurnosti, a krađa je izvedena između dviju smjena.

Nacisti su otvorili Dachau kao koncentracijski logor za političke zatvorenike u ožujku 1933. godine, odmah po dolasku Adolfa Hitlera na vlast. To je bio prvi logor takve vrste i služio je kao predložak za sve ostale.

U tom logoru je bilo oko 200.000 zatvorenika – Židova i pripadnika drugih naroda, invalida i ratnih zarobljenika, a u

njemu je ubijeno preko 40.000 ljudi.

Logor su oslobodili Amerikanci u travnju 1945. godine.

No, valja podsjetiti da je i u prosincu 2009. natpis “Arbeit macht frei” ukraden s ulaza u koncentracijski logor Auschwitz

tz u Poljskoj. Začetnik krađe, bivši neonacistički vođa Anders Hoegstroem, u prosincu 2010. osuđen je na dvije godine i 8 mjeseci zatvora. Natpis je pronađen rastavljen u tri dijela, a 2011. je popravljen.

Koprivnica

POLOŽILI CVIJEĆE UZ BISTU MIŠKINE U KAMPUSU

Uz upravo navršenu 70. obljetnicu osnutka Podravske brigade u Đurđevcu (19. studenog.1943.g.) koja je nosila naziv po seljačkom piscu i političaru Mihovilu Pavleku Miškini (1887. Đelekovec – 1942. Jasenovac) njemu i brigadi u spomen, delegacija Udruge antifašista grada Koprivnice položila je cvijeće uz njegovu bustu koja se nalazi u sklopu koprivničkog sveučilišnog kampusa.

Zapaljena je i svijeća uz Križ života i poginulim hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu.

Ivan Povijač

Članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista Koprivnice polazu cvijeće na bistu Mihovila Pavleka Miškine

NA MJESTU OKUPATORSKOG ZLOČINA

U mjestu Velika Bara u Baćini, području lijepa krajolika pitome prirode i nadaleko poznatih Baćinskih jezera, 2. studenoga obilježena je 71. obljetnica užasnog okupatorskog pokolja i stradanja civilnih žrtava iz baćinskog kraja.

Komemoraciju je pripremio Organizacioni odbor koga su činili predstavnici mjesnih odbora Baćina i Peračko Blato, Udruge antifašista Grada Ploče i Udruge branitelja iz Baćine. Uz obitelji žrtava i nekolicine očevidaca pokolja iz baćinskog kraja i prisustovanje Marije Vučković, zamjenice župana Dubrovačko-Neretvanske županije i Krešimira Vejića, gradonačelnika Ploče, predstavnika mjesne samouprave i pločanskog župnika don Petra Mehića, brojnih antifašističkih boraca, antifašista i branitelja od Splita do Dubrovnika, čula su se potresna kazivanja o užasu pokolja od kojih zastaje riječ u grlu, i osuda zločina, sve u jedinstvenoj želji - da se više nikada ne dogodi.

Upravo 2. studenoga, te ratne 1943. godine, pripadnici okupatorske, nacističke 7. SS divizije „Princ Eugen“ strijeljali su 107 nedužnih civilnih žrtava: žena, djece i starijih osoba, i to njih 76 iz Baćine, 25 iz Čuluma, po 1 iz Peračkog Blata i Barbira i 6 iz Plane. Na području Baćine do temelja su ubnijeni zaseoci: Šipak, Mala Bara, Velika Bara i Pijavica, a njihove stanovnike okupatori zlikovci odveli su na

Vijenci i cvijeće na mjestu stratišta u Velikoj Bari

stratište na mjesto zvano Velika Bara i na svirep način poubijali sve, među njima i četrdesetak djece mlađe od 16 godina.

Prilog dostojanstvenom programu obilježavanja dala je i klapa „Mindel“, a uz odavanje počasti žrtvama fašizma, na mjesto stratišta, začudo bez barem skro-

mog obilježja, položeni su vijenci i cvijeće.

Komemorativni skup je nastavljen druženjem sudionika u Omladinskom domu u Baćini, uz neizbjegnu porciju popularnog graha.

M. Vlašić

Samobor

U organizaciji Društva Josip Broz Tito Samobor i Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Samobora u dvorani samoborskog Doma umirovljenika održana je 10. listopada javna tribina na temu Tito u Samoboru.

Cilj ovog okupljanja bilo je podsjećanje na 80. godišnjicu prvog dolaska Josipa Broza Tita u Samobor 1934. godine i na njegovih kasnijih 11 posjeta, do 1979. S tim u vezi priređena je i fotoizložba i izložba novinskih isječaka iz tog vremena.

Inicijator ideje, predsjednik samoborskog Društva Franjo Golenko, napomenuo je da je skup organiziran na nekadašnji Dan SKOJ-a, u sjećanje na pogibiju njegovih sekretara, Janka Mišića i Mije Oreškog u Samoboru.

Uz prigodnu izložbu naziva Tito sa Samoborcima, koja se mogla razgledati u prostorijama udruge, u glazbenom dijelu nastupile su članice ženskog zbora nacionalne manjine Rusa iz Zagreba. S.G.

Tribina i izložba „Tito u Samoboru“

Tribina – Tito u Samoboru

Nitko nema pravo Prvi splitski partizanski odred nazivati Prvim splitskim odredom

♦ Izborna skupština Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije, na kojoj je izglasan novi Statut te izabrano novo vodstvo na čelu s Krešimiroom Sršenom, za iduće četverogodišnje razdoblje, održana je 8. studenog 2014. godine

Usvojen je i finansijski plan kao i Smjernice, Program rada i Kalendar aktivnosti Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije za 2015. godinu.

Na skupštini je izabranio Predsjedništvo od 15 članova i Nadzorni odbor od tri člana i tri zamjenika.

Nakon skupštine, na prvoj, konstituirajućoj sjednici Predsjedništvo je ponovno za predsjednika izabralo **Krešimira Sršena** i tri potpredsjednika: **Jurja Krstulovića, Dragu Mindoljevića i Velimira Karabuvu**. Za tajnika je izabran **Pjero Baranović**.

Delegat za Skupštinu SABA RH ostaje po funkciji novoizabrani predsjednik Krešimir Sršen, a temeljem zaključka Skupštine novoizabrano Predsjedništvo pripremit će prijedlog za odlikovanje Krešimira Sršena za njegove dosadašnje istaknute aktivnosti i izuzetne zasluge za afirmaciju antifašizma.

Sa skupštine je upućeno i posebno upozorenje da nitko nema pravo mijenjati ili prekrajati povijest, a u skladu s tim nitko nema pravo Prvi splitski partizanski

Krešimir Sršen izabran je za predsjednika ZUABA Splitsko-dalmatinske županije i za iduće četverogodišnje razdoblje

odred nazivati Prvim splitskim odredom!

Partizani nisu bili komunistički zločinci već su bili narodnooslobodilačka vojska koja je svoju hrvatsku Domovinu oslobodila od fašističke okupacije Italije i Njemačke, što i danas cijeli svijet priznaje i poštuje!

Posebno je istaknuto da treba što više raditi na afirmaciji i uključivanju mladih u

antifašističke udruge, ali je naglašeno i da će novo vodstvo na čelu s Krešimiroom Sršenom nastaviti promicati antifašizam kao temeljnu civilizacijsku društvenu vrijednost te da će čuvati uspomenu i obilježavati sve značajne događaje iz antifašističke borbe hrvatskog naroda, te osuditi i aktivno se boriti protiv neofašističkih aktivnosti.

K.S.

Drežnica

Komemoracija za 170 ubijenih mještana

♦ Članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Ougulina 21.studenog 2014.godine položili su cvijeće i zapalili svijeće, obilježavajući 70. godišnjicu žrtava 33. ustaške bojne, zvane Bracina bojna, zapovjednika Brace Tomljenovića, koja je samo toga dana 1944. godine u Drežnici ubila 170 mještana, uglavnom staraca, žena i djece

Tada je u Drežnici pao visoki snijeg i bila je vijavica. Tu činjenicu i saznanje da je 13. partizanska divizija bila u Lici, ustaše su iskoristile i pošle na svoj zločinacki pohod.

Najprije su upale u selo Lokvu gdje su pohvatale i klale sve redom. Tako su starca Jovu Radulovića i ženu mu Mandu žive zatvorile u kuću i zapalile je. U selu Nikolići u kući Maravić Đureške uhvatile su šestero djece i žive ih zapale u kući. Također i staričicu Saru Maravić, zajedno s dvoje unučadi žive zapalile su u kući, kao odmazdu što su Sarina 3 sina partizani. Iza toga krvavi pohod nastavljuju u selu Čorti, Zrnićima i Selište gdje također pale kuće i ubijaju nedužno civilno stanovništvo. Istodobno je-

dan trup (trup je vojna formacija od 20-30 ljudi) s planine Slavica upada u selo Radloviće. U kući Zorke Radulović uhvatili su Zorku i njezine dvije kćerke i zaklale ih. Mlađa djevojčica bila je stara samo 2 dana. Sin Vajo se sakrio pod deku i srećom ga nisu našli. Nakon toga u kući Marka Radulovića uhvatile su više žena i djece koji su se sakrili nakon bijega iz Sela Lokva, rafalima su pucale po kući i ljudima i iza toga sve zapalile. Krvavi pohod nastavljuju u centru Drežnice, gdje ubijaju Tatalović Danicu i njezino dvoje djece. Dakle, samo 21.studenog.1944. godine u Drežnici je ubijeno ukupno 170 mještana, od toga 49 djece, na način da je 27 djece zaklano, a 22

djece su živo spaljeno u kućama.

Prije toga krvavog pohoda ustaša, potkraj rujna 1944.godine, 33. bojna Brace Tomljenovića upada u Jasenak gdje kolju 6 ljudi, u Ponorcu 7 ljudi, u Breznom 8 ljudi. Iza toga spuštaju se u selo Krakar gdje kolju 15 ljudi. U to vrijeme u Krakaru je bila partizanska prihvatna bolnica u kojoj je bilo 7 nepokretnih i nekoliko lakše ranjenih partizana. Lakši ranjenici uspjeli su pobjeći, a teške ranjenike ustaše kolju i kuću zapale.

I ove godine uspomene na strašni taj ustaški zločin evocirao je **Mića Radulović**, sin ubijene Zorke i brat dviju ubijenih sestara.

Momir Jakšić

Podsjećanje na događaj od prije 70 godina

Teške borbe na Dunavu za oslobođenje Vukovara

•Zorja Veniamin Nikolajević, borac Crvene armije, učesnik ove ratne operacije koji je tada imao samo 14 godina, odazvao se pozivu na svečanu komemoraciju u Vukovaru

Dana 07.12.2014. u Vukovaru je obilježena 70. godišnjica desanta Dunava i pokušaja oslobođenja Vukovara i probora Srijemskog fronta. Program je počeo u Borovu Naselju ispred spomenika borcima Crvene armije. Na ovu manifestaciju pozvan je i borac Crvene armije **Zorja Veniamin Nikolajević**, učesnik desanta koji je 1944. kada su započele operacije forsiranja Dunava, imao samo 14 godina. Dragi gost prevalio je tisuće kilometara da bi danas, nakon 70 godina, bio ponovo u Vukovaru i odao počast svojim poginulim drugovima. Program je počeo intoniranjem državne himne u izvođenju Vukovarskog srpskog pjevačkog društva Javor pod upravljanjem **Aleksandre Krtinić**. Nakon toga skupu se obratio domaćin, predsjednik Zajednice udruge antifašističkih boraca i antifašista Vukovarsko-srijemske županije i član predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH **Lazo Đokić**. Pozvavši prisutne na minutu šutnje za poginule borce, Đokić je pozdravio prisutne borce, delegacije boračkih udruga iz BiH, Srbije i Hrvatske te predstavnike diplomatskog zabora, političkih stranaka, društava hrvatsko - ruskog prijateljstava, a posebno druga Zorju Veniaminu Nikolajeviću, državljanina Ruske federacije.

Đokić je u svom govoru podsjetio na događaje od prije 70 godina. U

noći između 07. i 08. prosinca 1944. započele su operacije desanta Dunava, pokušaja oslobođenja Vukovara i probora Srijemskog fronta. Forsiranje Dunava je povjereno jedinicama Crvene armije te Petoj vojvođanskoj brigadi 36.divizije NOV-a. Cilj je bio zauzimanje Vukovara i zatvaranje svih pravaca koji vode ka Vukovaru. Na taj način spriječila bi se svaka intervencija, bilo iz pravca Osijeka ili Vinkovaca, a s druge strane spriječilo bi se odstupanje neprijateljskih snaga preko Vukovara. Zadatak je bio stvoriti mostobran i omogućiti spajanje s jedinicama NOV i Crvene armije, koje su djelovale na liniji Sotin – Grabovo – Berak - Orlik. Vođene su teške borbe na mostobranu Vukovar Novi - Borovo Naselje u širini od 3 kilometra. Budući da se do 09.12.1944. jedinice iz pravca Sotina nisu uspjеле spojiti s mostobranom, borci Pete vojvođanske brigade i Crvene armije morali su se u noći između 9.10.12.1944. povući na lijevu obalu Dunava. Na mostobranu su ostali mnogi poginuli i ranjeni, na obje strane. Sloboda se morala još čekati.

-Ovaj spomenik podignut je 1946.g. kao svjedok vremena borbe i žrtava za oslobođenje od fašizma. Upravo zbog tih žrtava, moramo promovirati mir, toleranciju i svijet bez mržnje, bez obzira na nacionalnu,

rasnu i vjersku pripadnost. Ideja za koju su ovi junaci dali svoje živote na to nas obvezuje, naglasio je na kraju Đokić. Nakon toga se pristupilo polaganju vijenaca ispred spomenika. Prvi vijenac položio je drug Zorja s borcima iz Vukovara, uz mirozov trube. Potom se krenulo prema Vukovaru kako bi se u luci položilo cvijeće u Dunav, kao i na spomen-kosturnicu u gradu, gdje su sahranjeni posmrtni ostaci boraca Crvene armije i Pete vojvođanske brigade. Drugi dio programa, tribina posvećena desantu Dunava i značaju desanta za završne operacije oslobođenja od fašizma, odvijao se u kući nobelovca Lavoslava Ružićke.. Prije uvodnog izlaganja profesora **Zorana Jakšića**, predsjednik ZUABA VSŽ Lazo Đokić obavijestio je prisutne da je Predsjednik Republike Hrvatske **dr. Ivo Josipović** odlikovao Odličjem Reda Kneza Branimira s ogrlicom druga Zorju, a odličeće mu biti uručeno u našem veleposlanstvu u Moskvi. Konzul Ruske Federacije **Vladimir Poljanin** uručio je zahvalnicu drugu Zorji Veniaminu Nikolajeviću za doprinos oslobođenju od fašizma, a drug Zorja se zahvalio na odlikovanju i uručio značke zahvale borbi protiv fašizma predsjedniku ZUABA VSŽ Lazi Đokiću i **Miroslavu Tadiću**, predsjedniku Društva hrvatsko-ruskog prijateljstva Sisak. Đokić je istakao da najveće zasluge za dovođenje druge Zorje među nas imaju drugovi iz Društva hrvatsko ruskog prijateljstva **Svetozar Vakanjac** i Miroslav Tadić. Nakon toga je nastavljena tribina u kojoj je profesor Jakšić obrazložio značaj desanta i pokušaj ubrzavanja sloma fašizma. Koliko je Vukovar bio važan i za Nijemce vidjelo se i po angažiranju velikih snaga i odbijanju desanta. Na neuspjeh desanta utjecali su brojni faktori: visok vodostaj Dunava, niska temperatura, slaba komunikacija s pozadinom te nedostatak bitnih informacija. Nakon tribine sudionici su se uputili u prostor u kome je bila postavljena dokumentarna izložba posvećena desantu Dunava, a druženje je nastavljeno uz skromni domjenak.

L.D.

Zorja Veniamin Nikolajević, učesnik desanta polaze vijenac zajedno s vukovarskim borcima

•Omladinske radne akcije kao inspiracija za razvoj europske mobilnosti, kulture i volonterizma

Ove godine Sava je imala izrazito visok vodostaj, ali nije probila nasip koji su od 60-ih i velike poplave u Zagrebu gradili sudionici ORA „Sava“, što je dokaz da akcijska priča itekako „drži vodu“ – čulo se, među inim, na okruglog stolu posvećenom inicijativi za oživljavanje dobrovoljnih radnih akcija u Hrvatskoj, upriličene u prostorijama središnjice SABA RH.

Na skupu su sudjelovali brojni bivši akcijski. Za razliku od susjedne Srbije, gdje su se nekadašnji akcijski unazad nekoliko godina ponovno organizirali, pa su krenuli u pomoć poplavljениm područjima, u Hrvatskoj se radne akcije smatralju ostatkom „socijalističkog mraka“.

Inicijator okruglog stola **Dragomir Bokan** kaže da, što se njega tiče, ideja o oživljavanju radnih akcija nije došla od nostalgijske za njima, nego od mladih koji idu po evropskim projektima Erazmus, i potom starijima pričaju o radnim akcijama.

Naša priča drži vodu

ma. „Zašto ne bi uz pomoć web-a ispričali priču i napravili mrežu za svakog desetog Jugoslavena koji je sudjelovao na radnim akcijama, odnosno za 2,5 milijuna ljudi koji su radeći proveli 25 dana?“ pita se Bokan, koji je inače bio komandant brigade na ORA „Sava“. Dodao je, da se oko 1.000 akcijskih iz Istre već okuplja na Učki i oni će biti sastavni dio mreže. Bokan je informirao da će se preko kulturne mreže Jugistočne Europe obraditi tema akcija i pozvati sve koji su bili na njima da budu dio tima koji radi na mobilnosti i volonterstvu.

Agilni zagovornik inicijative za oživljavanje dobrovoljnih radnih akcija je i **dr. Tomislav Badovinac**, član Izvršnog odbora Saveza društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske, koji je kao „akcijski“ (od birgadira do komandanta brigade) učestvovao na gotovo svim saveznim omladinskim radnim akcijama, ali i na brojnim lokalnog značenja, od 1949. do 1961. godine.

- Svaka savezna radna akcija je bila Jugoslavija u malom, jer je omogućavala druženja mladih iz svih republika. Na svim ORA sudjelovalo

je i nekoliko tisuća mladih ljudi sa svih kontinenata, međutim mi smo 90-ih na tu činjenicu zaboravili. To su kapitali za svaku državu osim za našu, kaže Badovinac i dodaje da su danas drugarstvo i bratstvo među omladinom i našim narodima pogodjeno za podsmjeh jer su nove generacije suglasne s kapitalističkim vrednotama – profitom i eksploracijom.

- Iako dobrovoljni rad nije suglasan s kapitalističkim sistemom, osim volonterstva u nevladinim organizacijama, postoje povoljni uvjeti da se uvede dobrovoljna radna služba i u Hrvatskoj. Jedna od aktivnosti bila bi okupljanje i druženje bivših akcijskih uz prigodan kulturni program. Treba učiniti i napor da se uvede obavezna praksa studenata; umjesto nekadašnjih mjesec dana, oni bi dva vikenda imali obvezu da u ruralnim područjima posjećuju i pomažu žiteljima, kako bi sagledali realnost života. Također, trebalo bi formirati rezervne volonterske brigade koje bi se aktivirale po potrebi kod poplava ili nepogoda, a koje bi i dalje razvijale stečevine omladinskih radnih akcija, zaključio je Badovinac.

B. M.

UABA Opatija

•U ostvarivanju projekta pod nazivom "Putevima zavičajne povijesti" ove godine Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Opatije 22. studenog 2014. organizirala je posjet otoku Krku

Putevima zavičajne povijesti

znali su nas s ratnim događanjima na otoku Krku i radom UABA. Opatijski antifašisti položili su vijenac na spomenik koji je u centru Omišlja, a na njemu je postavljena ploča i za stradale borce u Domovinskom ratu.

Nakon Omišlja posjetili smo špilju Biserujku koja je pravi biser, malena, s puno predivnih spiljskih ukrasa.

Vrijeme je bilo sunčano i toplo tako da je posjet Košljunu bio pravi doživljaj. A upravo zbog lijepog vremena mogli smo se i odvesti katamaranom do Grada Krka. Ugodaj je bio nezaboravan, posebno pogled na Krk s mora. Gradom nas je provela i o povijesti grada ispričala s puno emocija Sabina.

Tako smo uz šetnju i puni doj-

mova otišli na ručak gdje smo se lijepo i zabavili.

Uz pjesmu i veselo druženje vratile smo se u Opatiju.

Ovaj projekt je značajan za rad Udruge jer kroz ciklus od 4 godine obišli smo: Opatijsko zaleđe, Vindolsku dolinu, Gorski Kotar i otok Krk. To smo bili zacrtali kao program za članove UABA Grada Opatije, ali i za učenike opatijskih srednjih škola.

I upravo u okviru tog programa suradnje sa školama 14. Studenog 2014. tridesetak je opatijskih srednjoškolaca, vođenih našom potpredsjednicom **Ersilijom Kopani**, krenulo u obilazak Gorskog Kotara partizanskim stazama.

Učenici su pokazali veliki interes i zadovoljstvo što mogu upoznati svoj zavičaj kroz povijest.

Na svakom našem pohodu posjetimo neke značajne spomenike iz NOR-a i družimo se s antifašistima tog kraja. Tako je bilo i ovog puta: u Omišlju nas je dočekala delegacija UABA Grada Krka na čelu s predsjednikom **Darkom Fanukom** i predstavnikom Općine Omišalj gosp. **Muratovićem**. Upo-

POČAST BANIJSKIM PARTIZANIMA

•Satom povijesti, evociranjem sjećanja na ratni put i polaganjem vijenaca podno spomenika Sedme banijske divizije, obilježena 72. obljetnica osnutka te proslavljenje jedinice NOV Hrvatske

Na uzvišici iznad ustaničkog sela Klasnić stoji impozantan spomenik na kome su, među ostalim, uklesane riječi Josipa Broza Tita: „Ja cijenim 7. diviziju, jer je ona vodila teške borbe s neprijateljem od Sunje do Crne Gore i jer je dala mnogo žrtava u našoj borbi“. U povodu 72. obljetnice osnutka 7. banijske udarne divizije, upriličen je sat povijesti, položeni su vijenci i cvijeće (izaslanstvo SABA RH – Branko Božić, Mirko Berić i Đuro Ostojić), te odana počast palim banijskim partizanima.

Milovan Bojčetić, predsjednik ZUABA Sisačko-moslavačke županije podsjetio je da je Sedma banijska divizija formirana 22. studenoga 1942. godine od 7. i 8. banijske i 13. brigade „Rade Končar“. Komandant je bio Pavle Jakšić, a politički komesar Đuro Kladarin. Pod komandom Sedme divizije stavljen je 21. prosinca 1942. godine i Banijski NOP odred, a 26. prosinca u njen sastav ušla je i 16. banijska, a izašla 13. brigada.

- Sedma divizija je bila u sastavu 1. hrvatskog korpusa (kasnije 4. korpusa NOVJ). Djelovala je najviše na Baniji, onda se prebacila s Vrhovnim štabom NOV i POJ prema Neretvi i Sutjesci, gdje je imala velikih gubitaka. Nastavila je borbe po istočnoj Bosni i Crnoj Gori, vratila se u Hrvatsku ratujući na Baniji, u Cazinskoj krajini, na Kordunu, u Lici, Moslavini, Gorskom kotaru i Slovenskom primorju. Početkom rujna 1943. godine dobila je naziv udarna. Istakla se u mnogim bitkama, posebno na Neretvi i Sutjesci, kada je i pohvaljena od Vrhovnog komandanta NOV i POJ. Njene tri brigade – Sedma, Osma i Šesnaesta, odlikovane su za herojstvo u borbama na Sutjesci Ordenom Narodnog heroja, zaključio je Bojčetić.

Humanizam boraca Sedme divizije iskazan je posebice 1943. godine, kada se zbog napada 7. njemačke SS divizije povlačila s Banije, s oko 18 tisuća civilnog stanovništva. Herojski prešavši put preko Bosne, Hercegovine i Crne

Gore, vratila se poslije 5. ofenzive, tek s oko 700 boraca (od 4.000 koliko je prije toga imala). Banija je tako ušla među regije koje su dale najveće žrtve u Narodnooslobodilačkom ratu.

Cin osnivanja 7. banijske (i ostalih divizija i korpusa) prijelomni je trenutak, veliki kvalitativni skok u organiziranju oružanih snaga, stvorena je vojna sila znatnih operativno-strateških mogućnosti, najveća tada operativna struktura NOR-a, stvorene su povoljne mogućnosti za izvođenje ofenzivnih i obrambenih operacija širih razmjera. Preduvjeti da se iz partizanskog ratovanja preraste u višu kvalitetu – kombinirana borbena djelovanja.

Nikada u NOR-u protivnik nije uspio uništiti ili zarobiti neku diviziju NOVJ. Bilo je slučajeva da se nanesu veliki gubici, kao 7. banijskoj u bitci na Sutjesci, ali nije uništena, ponovno je popunom i drugim mjerama vraćena u prvobitno stanje.

B. M.

Vodice

Izložba "Vodice u II. svjetskom ratu, 1941.-1944." povodom 70 godina od oslobođenja grada Vodica i vodičkog kraja u Drugom svjetskom ratu, koja je trebala završiti 7. studenog 2014. godine, ali je zbog izuzetnog odaziva javnosti, produžena i u dane vikenda.

Po odluci Glavnog odbora Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Vodica svim javnim promicateljima antifašističkih stremljenja u Vodicama, nositeljima partizanske spomenice 1941, i ostalim živim učesnicima NOB-a iz Vodica, te svim živim sudionicima zbjega u El Shattu kao i ostalim još uvijek živim logorašima Molata i logorašima u njemačkim, talijanskim logorima i logorima i zatvorima tzv. NDH dodijeljena su i uručena su priznanja.

-Izuzetno sam zadovoljan odazivom javnosti koja je došla posjetiti izložbu, a još više me veseli činjenica da interes za izložbom nije opao u dane vikenda kada je izložba produžena.

Također, raduje me činjenica što su

Dodijeljena priznanja povodom obljetnice oslobođenja grada

svi katalozi nestali za dva dana, tako da će biti potrebno doštampati kompletну ediciju, a katalog koji je izdan, ostaje zauvijek u arhivi Hrvatske nacionalne

i sveučilišne knjižnice – kazao je Josip Zanke, predsjednik vodičke UABA-e, u prigodnom govoru prilikom dodjele priznanja.

R.I.

Dodjela priznanja u povodu Dana oslobođenja Vodica

Susret s antifašistima Varaždina i Ludbrega

•Članovi Udruge antifašista otoka Krka, u okviru prijateljske i drugarske suradnje, bili su u posjetu antifašističkim udrugama u Varaždinu i Ludbregu, a obišli su i Spomen-područje Kalnik, gdje se nalazi la i partizanska bolnica u Gabrinovcu

Nakon polaska iz Krka u ranim jutarnjim satima, slijedila je ugodna vožnja autoputom, uz usputna zaustavljanja radi kraćeg odmora. Po dolasku u Varaždin Krčane su dočekali ljubazni domaćini iz varaždinske udruge i provedli ih gradom.

Varaždin - grad sklada i prisnosti. Stari grad - gotičko renesansna utvrda i jedan od najvažnijih varaždinskih spomenika kulture... Varaždin je grad crkava i samostana, grad jutarnjih i večernjih zvona. Zelena arhitektura grada ogleda se u njegovim parkovima i cvjetnim nasadima, a posebno u alejama varaždinskog groblja. Za razliku od drugih, varaždinsko groblje, stvarano vizionarskom dušom H. Hallera, nije samo trajno počivalište pokojnih, već i svojevrsni biser parkovne i perivojne arhitekture. Na groblju se nalaze dva spomenika žrtvama antifašističke borbe.

Nastavak puta prema Ludbregu, gdje su izletnike dočekali domaćini iz tamošnje udruge. Razgledavanje grada čuda i legendi, zatim svetišta predragocjene krvi Kristove i centra svijeta, gdje se združuju sva četiri elementa postojanja: vatra, voda, zemlja i zrak, a Ludbrežani su pridružili i peti - Iskričavo vino koje se svakog prvog travnja toči iz gradske fontane.

Nastavak lokalnom cestom prema Gabrinovcu, gdje se nalazila parti-

Antifašisti Krka u posjetu Varaždinu obišli su i spomenike NOB-a na varaždinskom groblju

zanska bolnica koja je odigrala značajnu ulogu u vrijeme najžešćih borbi u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, kada je oslobođen velik teritorij. Za cijelo vrijeme rada pružala se medicinska pomoć, skrb i sigurnost za ranjenike i bolesnike iz partizanskih jedinica. Kapacitet ove šumske bolnice bio je devedesetak štićenika, a imala je odjele po okolnim klijetima i kućama. S radom je počela u rujnu 1943., nakon što je otkrivena i uništena bolnica Stupe, a evakuirana je početkom veljače 1944. godine u toku neprijateljske ofenzive na Kalnik. Rekonstruirana su dva drvena objekta bolnice u sklopu Spomen-područja Kalnik.

Kalnik iz vremena NOB-a bio je tema mnogih ratnih knjiga i romana. Između ostalog bio je inspiracija za poznati ratni roman književnika Jože Horvata - Mačak pod šljemom, po kojem je snimljen i istoimeni film. Uz to, film Zastava, čija se radnja zbiva na Kalniku u vrijeme NOB-a, bio je jedan od prvih filmova poslijeratne Jugoslavije. Na području Kalnika i okolice utvrđeno je 76 spomeničkih mjeseta, od kojih se 36 nalazi na užem području Kalničke gore. Nakon razgledavanja organizirano je druženje sa članovima udruga iz Ludbrega, N. Marofa i ZUABA Varaždina.

Darko Fanuko

Jasenovac

POSJET IZ WASHINGTONA

•Delegacija Muzeja Holokausta iz Washingtona posjetila je u petak, 14. studenog 2014. godine Spomen-područje Jasenovac

Članovi delegacije su bili Cameron Hudson, ravnatelj Centra za prevenciju genocida, Nadia Ficara, ravnateljica International Travel Programs, Emil Kerenji, Applied Research Scholar, Michael Dobbs, viši savjetnik Centra za prevenciju genocida i Walter Stugger, izvršni direktor Inspirie iz Austrije.

Ravnateljica Nataša Jovičić i kustosi Spomen-područja Jasenovac proveli su delegaciju kroz Memorijalni muzej Jasenovac i spomeničko područje, te održali radni sastanak.

N.J.

Delegacija Muzeja Holokausta iz Washingtona s domaćinima u Jasenovcu

Uporni u svojim zahtjevima

•Tražimo da se rivi vrati naziv - Obala maršala Tita •Osobno smo zamolili gradonačelnika, kojega cijenimo i koji nam je više puta materijalno pomagao, ali po ovom pitanju nema reagiranja. Samo šutnja. Očigledno nema političke volje

UZadru se, slično kao i mnogim drugim gradovima diljem Hrvatske, nedavno rasplamsala rasprava oko promjene imena nekih ulica. Posebno se to odnosi na inicijative za preimenovanje Široke ulice u Kalelarga. U sjeni te rasprave ponovno je ostao zahtjev koji već godinama zadarski antifašisti šalju gradskoj upravi, a u kojem traže od gradskih vlasti povratak imena za šest ulica. Riječ je o ulicama koje su preimenovane u vrijeme devedesetih godina, a u čijim su imenima bili datumi iz Narodnooslobodilačke borbe koji su posebno značajni za zadarski kraj. Osim pet ulica, antifašisti žele i da se zadarskoj rivi, koja danas nosi ime Petra Krešimira IV, vrati ime - Obala maršala Tita, koje je godinama nosila.

- Već 19 godina to tražimo i pozivamo na povratak antifašističkih naziva

ulicama našega grada. Kada je završen Drugi svjetski rat, bilo je pretjerivanja u broju ulica iz NOB-a, istina je, bilo ih je previše, ali su devedesetih prominjeni nazivi 95 posto ulica s antifašističkim obilježjima. Ako ijedan grad u našoj državi zaslužuje ulicu s imenom vezanim za antifašizam, onda je to svakako Grad Zadar, jer bio je pod čizmom okupatora punе 24 godine. Naziv Obala maršala Tita maknut je '91. godine, kao i ulica 31. listopada 1944. godine, koja je nosila ime dana oslobođenja Zadra te tako podsjećala građane na taj izuzetno važan datum," izjavio je Zadarskom listu **Nikola Budija**, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Zadra.

Ne tražimo da se vrate imena svih stotinjak ulica, nego samo šest - "Zadarskog partizanskog odreda", "3. pomorskog sektora", "19. divizije", "31. listo-

pad 1944. godine", "Ulica antifašizma" i "Obala maršala Tita". Ove godine u ožujku sam osobno kao predsjednik Udruge potpisao i poslao prijedlog da se u povođu 70. obljetnice oslobođenja Zadra bar ovih šest propusta ispravi, ali nikakav odgovor nismo dobili, kaže Budija.

Napomenuo je da je petokraka simbol borbe protiv fašizma i njegovih vjernih sluga, ustaša i četnika.

- Osobno smo zamolili gradonačelnika, kojega cijenimo i koji nam je više puta materijalno pomagao, ali po ovom pitanju nema reagiranja. Samo šutnja. Očigledno nema političke volje. Karamarko želi zabraniti petokraku i skinuti je, ako dođe na vlast, ali to mu građani Hrvatske neće dopustiti. Bilo bi to omalovažavanje i pljuvanje po onih 70 tisuća ljudi koji su poginuli za slobodu Hrvatske, istaknuo je Budija.

Z.L.

Bugojno

Treća sjednica Predsjedništva Lige antifašista jugoistočne Europe

•Treća redovna sjednica Predsjedništva Lige antifašista jugoistočne Europe održana je 23. studenog u Bugojnu, a prisustvovali su joj antifašisti s prostora bivše Jugoslavije, predstavnici organizacija, udruženja i političkih subjekata, koji su kolektivni članovi Lige antifašista jugoistočne Europe, te brojne poznate ličnosti iz javnog života, koje su dale značajan doprinos u jačanju antifašizma u zemljama koje su nastale raspadom nekadašnje države

Ovdje sam s ljudima koji antifašizam cijene iznad svega, i koji znaju da je fašizam zlo. Antifašizam je nešto sveto, nešto što je stvoreno u Narodnooslobodilačkoj borbi (NOB), s Titom na čelu", kazala je **Štefica Novak** iz Varaždina, članica Lige antifašista Jugoistočne Europe.

Specijalni gost skupa bio je **Raif Dizdarević**, bivši član i predsjednik Predsjedništva SFRJ, jedan od najbližih Titovih saradnika, i osnivač Saveza društava "Josip Broz Tito" u BiH.

"Svako okupljanje i organiziranje antifašista je poruka da u svakom dijelu naše domovine hoćemo da osiguramo sigurnu budućnost, ali i odgovor svima onima koji s neofašističkih pozicija pokušavaju da nas ugroze", poručio je Dizdarević.

Ovdje sam s jednim posebnim osjećanjem, jer sam prije 35 godina bio u Bugojnu 22 dana s predsjednikom Titom", kazao je Dizdarević.

Na sjednici je podnesen izvještaj o radu Lige antifašista jugoistočne Evrope u 2014. i Plan rada za 2015. "Mi smo organizacija čije je sjedište u Bihaću. Djelujemo na prostoru cijele bivše Jugoslavije i imamo u našim organima ljude iz svih bivših republika, odnosno današnjih država. Liga antifašista je krovna organizacija na tom području i to je jedina organizacija registrirana po važećim zakonima BiH, koja djeluje na području jugoistočne Evrope odnosno bivše Jugoslavije", objasnio je **Hakija Abdić**, predsjednik Lige antifašista jugoistočne Europe.

Program Lige, dodao je, počiva na

principima Prvog i Drugog zasjedanja AVNOJ-a, vrijednostima NOR-a i zaštiti lika i djela Josipa Broza Tita.

Uz predstavnike UABNR-a i Udruženja „Josip Broz Tito“ iz Bugojna, u čije ime se prisutnima obratio prof. **Viktor Dundović**, domaćin i pokrovitelj skupa bio je načelnik **Hasan Ajkunić**.

"Bugojno je općina koja se ponosi svojom historijom a organizacija sastanka Lige antifašista jugoistočne Evrope u našem gradu je najbolja potvrda da ljudi koji u njemu žive biraju put suživota i jedinstva svih naroda i narodnosti. Svi mi, ljudi skloni ideji antifašizma, moramo graditi međuljudske odnose na prostoru novonastalih država bivše Jugoslavije", kazao je bugojanski načelnik.

A.F.

Jubilej neprovođenja Deklaracije o antifašizmu

Završava još jedna antifašistička godina u kojoj je bilo i opet puno pojava neofašizma, čak u medijima, pa i na javnim skupovima, poput nekih predavanja i okruglih stolova, a na stadionima da i ne govorimo. A upravo ulazimo u desetu obljetnicu od donošenja Deklaracije o antifašizmu u Hrvatskom saboru. Sada se u antifašističkim udrugama donose i programi obilježavanja jubilarnih godišnjica i obljetnica, a ne znamo hoće li se obilježiti i jubilarno neprovođenje Deklaracije. Pa bi je mogli nazvati jubilarna godina obmane antifašista.

No, ima najava daljnog napretka u odnosu na antifašizam. Tako jedan od kandidata za predsjednika države, neki Kujundžić, predlaže da se iz Ustava izbaci onaj dio koji govori o utemeljenosti Hrvatske na antifašizmu i ZAVNOH-u. Možda je za takav prijedlog Kujundžić inspiraciju dobio u Madridu. Jer Madrid jest veliki grad i može biti inspirativan. I od svega što se tamo može vidjeti, od kulture koja pripada i svjetskoj kulturnoj baštini, Kujundžić je sve to zaobišao i anticivilizacijski posjetio grob Ante Pavelića, Hitlerovog fašističkog suradnika i ratnog zločinca, zbog kojeg se većina Hrvata srami. Nije se potpuno jasno opredijelio, pa se ne zna do kraja bi li Kujundžić, kad bi se njega pitalo, stavio baš poglavnika Antu u Ustav, i tako Hrvatsku svrstao u antidemokratsku svjetsku prošlost. Bez budućnosti.

No, budimo ozbiljni, čak i u ovačkoj situaciji Kujundžić nema nikakve šanse da postane predsjednik. Jer, recimo, kandidati za predsjednika su u proteklim godinama, bili na svoj način, njemu slični tipovi čak poput Josipa Jurčevića, Zvonimira Šeparovića pa, zamislite, i Zdravka Tomca, a da o Slavenu Letici, odnosno konju i ne govorimo. Ovo o konju treba i objasniti jer je Letica u svojoj kampanji jahao konja po Trgu bana Jelačića. No, nisu prošli ni oni konj jer su dobili minoran broj glasova. A uz to konji i nemaju pravo glasa, a kad bi imali tko zna tko bi mogao biti izabran, obzirom na cilj kampanje, on ili Letica. A Kujundžić nema čak ni konja, a pitanje kako bi i magarci reagirali.

No, dok se neki bore za predsjedničku fotelu, neki su ostali bez stolice. Pa je tako biskup Košić prestao biti predsjednik Komisije Hrvatske biskupske konferencije „Iustitia et pax“. Time je

HBK ostala bez Vlade. Umjesto njega, nakon deset godina vladavine, za predsjednika Komisije HBK izabran je bjelelovarsко-križevački biskup Vjekoslav Huzjak. Ne znamo hoće li biti dovoljno jak Huzjak, ali Vladu je na onakav način teško zamijeniti. A ipak je zamijenjen.

Nasuprot Vladanju, valja podsjetiti na velikog hrvatskog pisca i novinara, svjetskog glasa – Antu Tomića. On je dobitnik Povelje SABA RH. Evo što je, uz ostalo, napisao poslije prijema povelje: „Antifašizam je jedna od rijetkih ideja za koju bih se čvrsto i bez ostatka zauzeo i zbog toga sam u nedjelju u HNK bio počašćen primajući Povelju za promicanje antifašističkih vrijednosti. Prije nego išta kažete o ovoj temi, otidite u Madrid i stanite pred ogromno platno Picassoove Guernice, s prizorima bestijalnog bombardiranja jednog španjolskog gradića. Vjerljivo najveća slika prošlog stoljeća veličanstvena je oda antifašizmu.“

Antifašisti su napravili čudesna, prekrasna i uzvišena djela. Dvadeset stoljeće bez njih bi bio jedan beskrajno dugi niz neizrecive боли. I ako će mene netko staviti u to herojsko društvo, ja mogu samo dirnuto kazati: ‘Hvala vam, drugovi!‘

No, minorni Vladimir Gredelj ne misli tako pa je ovijeh danah od Ustavnog suda tražio da „ocjeni protuustavnim držanje biste Josipa Broza Tita u Uredu Predsjednika. Kako je Predsjednik javno izjavio da biste neće maknuti, takvo njegovo koketiranje s totalitarnim režimom može prekinuti samo Ustavni sud“, tvrdi Gredelj, tražeći od Ustavnog suda da „hitno, bez oklijevanja i djelotvorno“ riješi taj problem i pošalje. Jasnu poruku.

Gredelj, tobože, ne zna od kad je ta bista tu, iako je još Tuđman nije maknuo. Važno je biti protiv, bez obzira što je kontra. No, pravi bi pravnik trebao znati što piše u izvorištu Ustava o ZAVNOH-u i antifašizmu. To mu ne odgovara, pa onda traži odgovore. Nedovoljno. Gredelj sramoti povjesno prezime. Nikad on neće ući u povijest kao glasoviti antifašist Janko Gredelj, bez obzira na ovako niske javne pokušaje s Titom.

A Josip Jović, na primjer slobodno u Slobodnoj Dalmaciji piše čak i ovo: „Nikada, osim toga, Josipović nije nedvosmisleno osudio zločine koji su poči-

njeni u ime antifašizma nakon rata kao ni onoga glavnog nalogodavca. Odlikovan je ovom prigodom i neke pripadnike partizanskog pokreta, koji su i sami odgovorni za te zločine. Nemoguće je tvrditi, kao što često ponavlja predsjednik, da je antifašizam temelj moderne Hrvatske, osim Hrvatske koja je nužno u jugoslavenskim okvirima.“

Zamislite, a to je u Ustavu zapisano upravo kad je Hrvatska postala samostalna i „neodvisna“ od bivše Jugoslavije. Tako da je prilično lako zaključiti kako se u vremenu i prostoru orijentira pisac takvih redaka. Zalutali Jole pa ne zna što je fašizam, a što antifašizam. Ali i kad ponešto i shvati onda mu je antifašizam problem, a fašizam vjerojatno temeljna osnova kojoj pripada u borbi protiv antifašizma.

Proteklih dana smo pročitali da je Vladin odgovor saborskoj zastupnici Hrvatskih laburista Nansi Tireli otkrio je da uz nešto manje od 300 milijuna kuna, koliko država godišnje direktno uplati Katoličkoj crkvi na osnovu sporazuma sa Svetom Stolicom, još oko 230 milijuna kuna godišnje potroši i na plaće vjeroučitelja.

Vjerouau u školama, pa tako i proračunske plaće vjeroučitelja, također su dio Sporazuma Hrvatske sa Svetom Stolicom. Eto koliko to košta iako mnogi misle da bi Hrvatska bolje prošla da je bez stolice.

Inače, braniteljima koji mu prijete i viču za njim ‘Ubij ga, ubij’, ministar branitelja Predrag Matić je poručio: Jesu li to čuli na misi? Ne znam odakle im te poruke. Poruka za takve koji viču je: Sjedi, jedan. Džabe si išao 30 godina i mlatio se po oltarima, nisi ništa naučio – zaključio je Matić. A mi bi ipak dodali. Nisu oni džabe mlatiti po oltarima, naučili su temelj mržnje do te mjere da kažu Ubij, umjesto Ne ubij, kako piše u Petoj Božoj zapovijedi. I Zdravko Tomac je izrazio svoju razočaranost. Činjenicom što mu je Dubrovačka biskupija uskratila dvoranu za predstavljanje knjige Crveni predsjednik. Tomca su najviše ražalostili obrazloženjem u kome se kaže kako “prijeti opasnost da se njenom promocijom našteti ugledu Biskupije“. Nisam očekivao da me čak i Crkva može proglašiti opasnošću za svoj ugled - razočarano je ustvrdio Tomac. A mi smo na taj „ugled“ već godinama upozoravali. A i dalje ćemo.

NOVE KNJIGE

Konstante konvertitstva

•Na tribini „Kultura dijaloga“ predstavljena knjiga Mire Bogdanović – *Konstante konvertitstva* (Hod u mjestu – Od Đilasa do Đilasa) koja stavlja u centar razmatranja problem disidenstva u doba Hladnog rata

U središnjici SABA RH predstavljena je knjiga dr. sc. Mire Bogdanović – *Konstante konvertitstva* (Hod u mjestu – Od Đilasa do Đilasa), koja kako je istaknuo dr. sc. Tomislav Badovinac, moderator, stavlja u centar razmatranja disidenstva u doba Hladnog rata, te poseban status koji je bivša socijalistička Jugoslavija uživala u tom kontekstu. Autorica prilazi problemu analitički i bez romantiziranja, ukazujući na funkciju disidenstva u vanjskoj politici zapadnih saveznika u globalnoj borbi protiv komunističkog pokreta. Slom realnog socijalizma doveo je do hegemonije liberalnog svjetonazora. Kako su se u

tom snašli bivši disidenti – marksisti, jedna je od podtema ove intrigantne knjige. Glavni lik ove knjige je Milovan Đilas, čiji su „lik i djelo“ potaknuli brojne sudionike za raspravu.

Kako navodi izdavač *Centar za libertetske studije* iz Beograda, tekstovi Mire Bogdanović, nastali u periodu od 1999. do 2009. godine, sabrani su u formi knjige koja nudi autentične kritičke zaključke o liberalizmu i ljevici, do kojih se došlo dosljednim metodološkim postupkom analize politike disidenstva u Jugoslaviji. Permanentna antikomunistička propaganda inicirana potrebom reakcije na Oktobarsku revoluciju, protežući se preko perioda nakon Drugoga svjetskog rata ekonomskim operacija Maršalovog plana, zaključno sa sistemskim razbijanjem Jugoslavije i progresivnih tekovina u drugim zemljama Istočne Europe, čini okvir za pojavu disidenata. Demistificiranje tog okvira dovodi do toga da oreola žrtava „totalitarnog“ režima konačno pada s disidentskih glava.

– Moj rad o disidentima, uključujući i samog Đilasa, rad je i o konvertitstvu i samozaboravu. Izgleda da je malo ljudi spremno da se osvrne na vlastitu prošlost, i objektivno se suoči s lomovima u vlastitoj biografiji. Zato sam – kaže autorica, ovdje uključila i tekst „Izoštravanje optike: liberalizam i ljevica“, jer se bavi još jednim konkretnim primjerom konvertitstva i žalosnim posljedicama koje iz toga slijede.

Autorica u knjizi polemizira s brojnim drugim autorima koji su objavljivali radove na temu disidenstva, i tvrdi da većina zauzima srednju poziciju, gdje se jednima na osnovu izabranih kriterija disidentski status pripisuje, a drugima odriče. Nije dovoljno da netko sam sebe smatra disidentom, već da je to za potreban sud i potreba nekog drugog.

Iako je „Nova klasa“ Milovana Đilasa proizvod hladnoratovske propagande, mnogi je, koji bi trebali bolje znati, smatraju doprinosom sociologiji politike. Međutim, pristupnim otvaranjem arhiva novi dokumentarni izvori polako otkrivaju komadiće evidencije o značajnoj ulozi CIA u poticanju autora da napiše rukopis koji će postati polazištem za uobličavanje konačnog propagandnog proizvoda, kao i u raspačavanju knjige kroz brojne paravane CIA. Da se ne

zametne trag. Knjiga je tiskana na preko šezdeset jezika i raspačana u preko 3 milijuna primjeraka po čitavom svijetu.

Milovan Đilas (1911.-1995.) bio je blizak suradnik Josipa Broza Tita u ratnim i ranim poratnim godinama. Njegova je uloga bila osobito značajna nakon raskida sa Staljinom 1948. godine. Kao šef Agitpropa, igrao je važnu ulogu u popularizaciji „jugoslavenskog puta u socijalizam“. Krajam 1953. i početkom 1954. godine Đilas je objavio niz članaka u partiskom glasilu „Borba“ i tekst „Anatomija jednog morala“ u „Novoj misli“, pa je siječnja 1954. izveden pred CK KPJ, sud svoje partije, da se obrani od optužbi o navodnom revisionizmu, potom je skinut sa vlasti, ispozao iz KPJ i postao disidentom. Danas ga se u Srbiji smatra rodonačelnikom i ikonom liberalne demokracije. Kao član KPJ bio je osuđen 1933. godine na tri godine robije, a nakon oslobođenja, 1957. godine osuđen je na devet godina strogog zatvora zbog krivičnog djela „neprijateljske propagande protiv socijalističke osnove državnog i društvenog uređenja i vanjsko političkih interesa Jugoslavije“. Uvjetno pušten iz zatvora, nastavio je da propagira svoje ideje protiv postojećeg društvenog poretku, objavivši u inozemstvu više knjiga „protunarodnog sadržaja“.

Neki strani autori kažu da je obraćanje stranim medijima Đilasu pružalo zaštitu. „Meni se čini da je bilo obratno“, tvrdi Mira Bogdanović. Egzibicionistička, osvjetnička eksponiranost, Đilasu je škodila. To ga je otjerala u zatvor. „Tako se prave disidenti, jer zatvor stalno dolijeva ulje na vatru, a najbolje je kad disident čas uđe, čas izide“. Ali je tu i, „meni nerazumljiv, panični strah vlasti od jedne takve figure. Valjda je u duhu konspirativno-patrijahalne organizacije prljanje vlastitog gnejzeda bilo tada, kao i sad, na niskoj cijeni. Da je bilo pameti, Partija je trebala pustiti Đilasa da, ne obraćajući pažnju na njega, drži seanse. Njegove se izjave ionako nisu mogle pročitati u domaćem tisku, što inače nije bila šteta, a graja koja je dizana povodom svakog njegovog istupa, samo je koristila vanjskom neprijatelju socijalizma, čiji je instrument bio Đilas“, zaključila je Mira Bogdanović.

B. M.

IN MEMORIAM

JOSIP BOLJKOVAC 1920.-2014.

Istaknuti antifašistički borac, prvi hrvatski ministar unutarnjih poslova te jedan od najuspješnijih karlovačkih gradonačelnika Josip Boljkovac, preminuo je 10. studenog u 94. godini života.

Roden je 1920. u Vukovoj Gorici kod Karlovca, gdje je izučio krojački zanat. Početkom Drugog svjetskog rata se priključio antifašističkoj borbi, a 1942. godine je iz ilegale prešao u partizane.

Povodom njegove smrti Udruga antifašističkih boraca i antifašista organizirala je i komemorativni skup na kojem je

govorio Mirko Miladinović, predsjednik županijskog Saveza antifašističkih boraca, a o Boljkovčevom značaju za Karlovac, govorio je aktualni dogradonačelnik Dubravko Delić.

Pokopan je na mjesnom groblju u Vukovoj Gorici u petak 15. studenog, uz državničke počasti, a posljednjem oproštaju prisustvovao je veliki broj građana, njegovih prijatelja i suradnika. Oprashtajući se od Boljkovca, bivši hrvatski predsjednik Stipe Mesić i počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista rekao je, ne skrivajući suze, da ga kao prijatelja ispraća uz riječi »počivao u miru«, ali i sa »Smrt fašizmu – sloboda narodu« jer zna da bi on »to htio na ovom putu bez povratka«.

»Joža Boljkovac nije propuštao raditi za mir, boriti se protiv netolerancije i mržnje, za demokratsku i pravnu državu Hrvatsku u kojoj se neće falsificirati povijest i u kojoj se nikoga neće diskriminirati na osnovi nacije, vjere i svjetonazora«, rekao je Mesić.

Podsjetio je na nedavno suđenje Boljkovcu za ratni zločin, o čemu je više rekao Boljkovčev odvjetnik Anto Nobilo. Govoreći o suđenju, Nobilo je istaknuo

kako je »jedan ministar htio postati predsjednik stranke pa je poslao specijalce, s maskirnim uniformama, na brijege, da uhite Boljkovca, koji je tada imao 92 godine«. Izrazio je zadovoljstvo što je pravosuđe dobro reagiralo i oslobodilo ga od svih neosnovanih optužbi. Istaknuo je da je Boljkovac bio i ostao Hrvat, humanist, antifašist i ljevičar bez obzira na to što se oko njega događalo.

U ime Karlovačana, novinar i publicist Danko Plevnik rekao je da je Boljkovac bio uspješan gradonačelnik, »zaslužan za renesansu Karlovca šezdesetih godina prošlog stoljeća« jer se za njegova manda između 1963. i 1969. taj grad brzo i sustavno razvijao i urbanizirao. Nastali su tada podvožnjaci, sustav obrane od poplava, kupalište s velikim hotelom 'Korana', robna kuća, autobusni kolodvor, bolnica Švarča itd., prosperirale su mnoge tvrtke, a bio je i inicijator gradnje prve autoceste Zagreb-Karlovac.

U ime Društva slovensko-hrvatskog prijateljstva, od Boljkovca koji je bio njegov član, oprostio se Božo Dimnik.

Pročitana su dva brzjava sučuti, predsjednika Hrvatskoga sabora Josipa Leke i grada pobratima Karlovca Alessandrije.

ADAM DUPALO 1923.-2014.

Komemorativnim skupom i ispraćajem na zagrebačkom krematoriju odana je posljednja počast Adamu Dupalu, aktivnom sudioniku NOR-a, prvoborcu, pripadniku VII. banijske udarne divizije i agilnom članu SABA RH.

Roden u selu Dupale kod Dvora na Uni, 1941. godine odlazi u partizane. Bio je organizacioni i politički sekretar Kotarskog komiteta ŠKOJ-a, politički delegat voda, komesar čete. U Četvrtoj i Petoj neprijateljskoj ofenzivi odlazi sa Sedmom banijskom divizijom u sastav Operativne grupe Vrhovnog štaba.

Sudjeluje u borbama za spas ranjenika kod Vakufa, na Neretvi i proboru neprijateljskog obruča na Sutjesci. Početkom 1944. godine CK KPH upućuje ga na rad s omladinom Banije. Kao instruktor za vojsku Pokrajinskog komiteta ŠKOJ-a za Hrvatsku djeluje do kraja rata.

Nakon oslobođenja, bio je član Glavnog odbora USAOH-a i obnašao odgovorne dužnosti u JNA. Umirovljen je 1976. godine u činu kapetana bojnog broda. U Savezu boraca NOR-a obnašao je dužnosti od predsjednika mjesnog udruženja do člana Republičkog odbora SUBNOR-a Hrvatske, u kome je jedno vrijeme bio potpredsjednik. Smrt ga je zatekla na dužnosti predsjednika Sekcije boraca 1. hrvatskog korpusa SABA RH.

Nedavno objavljenom knjigom „Banija i Sisak u NOP-u 1941.“, svjestan počušaja revidiranja povijesti, želio je svojim sjećanjima i stavovima poduprtim izvornom arhivskom gradom, pridonijeti rasvjetljavanju ovog vrlo osjetljivog dijela hrvatske povijesti. Na brojnim skupovima kazivao je „iz glave“ argumentirane činjenice. Ostat će zapamćen i kao vrstan tumač događaja iz NOR-a, poglavito Banije.

DRAGICA TURKALJ 1927.-2014.

Dragica je rođena 1927. godine u Lici. Od 1941. godine bila je učesnica NOB-a u Šestoj ličkoj brigadi i Šestoj ličkoj diviziji.

Po završetku II. svjetskog rata, školovala se, a uz rad je bila i društveno-politički aktivna na nivou Općine Osijek. Bila je i aktivna članica CK SRH.

Nakon odlaska u mirovinu aktivno se uključuje u rad osječke Udruge antifašističkih boraca i antifašista.

DARINKA MIKAC 1927.-2014.

Darinka je rođena u Grabovnici kod Čazme u seljačkoj obitelji. Kao vrlo mlađa opredijelila se za antifašistički pokret. U dobi od šesnaest godina 1943. se kao ŠKOJ-evski rukovodilac priključila NOP-u i moslavackim partizanskim jedinicama.

Nakon rata je bila aktivna u društveno-političkim organizacijama, naročito u ŠKOJ-u i AFŽ-u. Sudjelovala je u obnovi zemlje te bila aktivna članica SUBNOR-a i UABA u Čazmi i Ivanić Gradu.

Komemoracija za stradale hrvatske i slovenske logoraše

Savez antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije održao se pozivu talijanske općine Gonars te sudjelovao na komemorativnoj svečanosti održanoj u povodu stradanja hrvatskih i slovenskih zatočenika u koncentracionim logorima Gonars.

Na komemoraciji koju je vodio gradonačelnik Gonarsa *Marino del Frate* sudjelovalo je pedesetak predstavnika udruga antifašističkih boraca i antifašista s područja Primorsko-goranske županije koje je predvodio *Branko Afrić*, predsjednik UAB-a Liburnije. Kraj spomenika koji je izgrađen kod ostataka Odjela B, gdje se nalazio koncentracijski logor, položeni su vijenci i cvijeće.

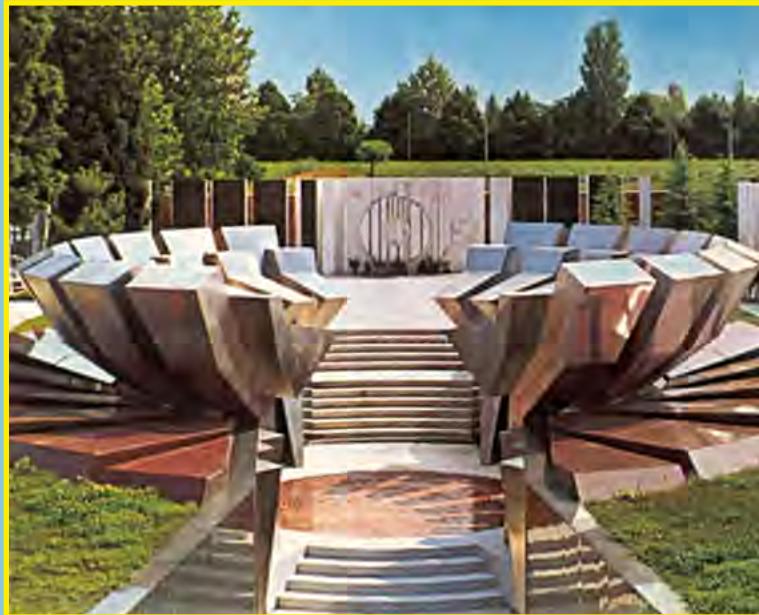
Predsjednik Županijske skupštine Primorsko-goranske županije *Erik Fabijanić* i *Slavko Malnar* iz UAB-a Čabar, ujedno preživjeli zatočenik Gonarsa, podsjetili su na žrtve i stradanja deportiranih stanovnika mnogih mjesta Gorskog kotara i Kastva te Grobničine.

U sklopu spomen-kosturnice nalaze se spomenik s kriptom i skulptorski elementi koji čine sastavni dio cjelokupnog prostora. Izvedena je od nehrđajućeg čelika, kamena, stakla, bronce i betona. U kosturnici su sahranjeni jugoslavenski partizani i rodoljubi pali na teritoriju sjeverne Italije u drugom svjetskom ratu.

Godine 1973. kipar *Miodrag Živković* izradio je spomenik stradalima u Gonarsu, postavljen je na gradskom groblju. U kompleks kosturnice prenešeni su posmrtni ostaci 453 Slovenaca i Hrvata, žrtava logora.

Gonars, gradić pored Palmanove, tijekom I. svjetskog rata bio je mjesto gdje je djelovala poljska bolnica. U njemu se u vrijeme II. svjetskog rata nalazio logor za ratne zarobljenike. Kao takav djelovao je do sredine ožujka 1942. godine. Dana 27. ožujka iste godine Gonars je službeno proglašen logorom za civilne internirce pod upravom vojnih vlasti. Logoraši su bili – Hrvati i Slovenci. Gonars je bio najveći civilni logor na talijanskom poluotoku za vrijeme II. svjetskog rata. Mogao je primiti oko 6.500 ljudi. Mnogi su internirci bili dovedeni iz drugih talijanskih koncentracijskih logora, primjerice logora na Rabu, logora Monigo, te iz okupirane provincije Ljubljane.

R.I.

Spomen-kosturnica u Gonarsu skulptora Miodraga Živkovića, podignuta 1973. godine

Spomenik je u povodu 50. obljetnice pobjede nad fašizmom za žrtve u Gonarsu podigla i Republika Hrvatska 1995. godine

Dio Spomen-kosturnice na mjestu nekadašnjeg koncentracijskog logora u Gonarsu

Spomenik „Streljanje talaca“ autora Franje Kršinića,
postavljen 1951. godine u Zagrebu kod Umetničkog paviljona